

Delavska enotnost

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 26. januar 1984
letnik 43, številka 3

Noč s torka na sredo. Ljubljanski komunalci čistijo ostanke snega. Četrto noč zapored. Mato ni jezen ne na vrtime ne na lopato. Pravi, da je to njegov kruh. Za druge reči mu ni dosti mar. Tudi za znižane razprodajne cene v izložbi ne. Za njegov žep so še vedno previsoke. Več o noči med komunalci na 10. strani.

Slika: Andrej Agnič

Kaj o tem menite vi?

Inovacijska dejavnost je, denimo, podobna matematiki. Ne pozna starosti, spola, družbeno-političnega sistema... Zato, ko gre za spodbujanje iskanja boljših rešitev na tem ali onem področju, ne bi smelo biti razlike med socializmom in kapitalizmom. V obeh primerih je namreč potrebno storiti zares vse za čim bolj množično inventivno delo, za iskanje sodobnejšega, naprednejšega, boljšega...

Nekako tako razmišljamo in tudi vse pogosteje prepričujemo drug drugega. Pa vsakdanja praksa?

Naši dokumenti v zvezi z inovacijsko dejavnostjo so že precej bolj življenjski kot včeraj, vse prepogosto pa v vsakdanjem življenju odpušča človeški faktor. Primerov, ko postanejo inovatorji pri iskanju svojih, pogosto zelo simboličnih pravic, podobni hlapcu Jerneju, je vsekaror preveč. Še manj spodbudno pa je, da ves ta opeharjeni možganski potencial jemlje voljo do ustvarjanja tudi drugim. Četudi gre za simbolične nagrade, in v mnogih primerih gre res le za to. Zavist prevlada razum.

Pa zakon o združenem delu (130. člen) nedvoumno govori o obveznostih do inovatorja: delavec, ki z inovacijo, racionalizacijo ali drugo obliko ustvarjalnosti pri delu z združenimi sredstvi prispeva k povečanju dohodka temeljne organizacije, ima pravico do posebnega nadomestila v tej temeljni organizaciji.

Zakon tako, praksa malce drugače. Ali: z besedami že sem in tja načelno podpiramo delo »z glavo«, v vsakdanjem življenju pa mu še vse preveč radi obracamo hrbet.

Mar ni tako? Kaj mislite o tem slovenski inovatorji? Pišite nam, kajti radi bomo objavili vaše izkušnje. Takšne in drugačne.

Za uredništvo:
Andrej Ulaga

IZ VSEBINE:

Najmočnejše orodje v bitki za stabilizacijo — delavec in samoupravljanje **Stran 2**

Pred volitvami nosilcev najodgovornejših delegatskih dolžnosti in predlog evidentiranih možnih kandidatov zanje, ki ga je sprejelo predsedstvo RK SZDL **Stran 5—6**

Gospodarski položaj sozda Gorenje se postopno izboljšuje **Stran 7**

Slovensko gledališče v Trstu: biti ali ne biti **Stran 8**

Odmev iz Tomosa o gornjegrajskem Toriju **Stran 8**

Rumeno zlato in naše razvade **Stran 11**

Birokratska samovolja kroji stanovanjsko solidarnost **Stran 13**

Priloga VZAJEMNOST

Preveliki upi • Predčasna pokojnina • Za zdrav duh v zdravem telesu • Vaš svetovalec

Tekstina izvaža

V ajdovski tekstilni tovarni Tekstina so lani izdelali več kot dva tisoč ton bombažne in mešane preje, pet milijonov kvadratnih metrov surovin, karo in pestro tkanih tkanin, poltretji milijon kvadratnih metrov tkanin pa so oplemenitili za druge kupce. Izdelali so tudi blizu osem milijonov hlačnih nogavic. Od 1,5 milijarde dinarjev celotnega prihodka ima kolektiv 300 milijonov ostanka dohodka. Z izvozom, predvsem v zahodno Evropo, so v Tekstini zaslužili 2,6 milijona dolarjev.

Ul.

Iz našega kota

Nedoslednost

Delitev po delu in njegovih rezultatih je ena izmed ključnih nalog ustalitvenih prizadevanj. Zapisali smo jo v dolgoročne programe dela družbenopolitičnih organizacij in drugih družbenih dejavnikov in po nekakšni delitvi dela v naši družbi jo uvrščamo med tako imenovane prednostne naloge zveze sindikatov.

Bolj ali manj smo že vsi spoznali, da lahko urejena delitev po delu in njegovih rezultatih bistveno pripomore k temu, da bomo sčasoma naš gospodarski voz popeljali iz krize. Ustrezno plačilo za dobro delo je zagotovo pomembna spodbuda za naprežanje vseh v delovnem procesu. Ali smo sistem delitve osebnih dohodkov v vseh delovnih okoljih že oblikovali tako, da spodbujamo več dela in boljše delo, je seveda drugo vprašanje. Marsikje se bojijo temeljito »zareza-

ti« v ustaljene odnose, razmerja in v lažno solidarnost in vsi zgledi iz drugih organizacij združenega dela se jih ne »primejo«. V sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah, ko realni osebni dohodki padajo, ko navkljub raznim ukrepom in zamrznitvam cen ne moremo obvladati inflacije, pa dobiva uveljavljanje delitve po delu in njegovih rezultatih, po mnenju sindikalnih forumov, še večji pomen. Seveda — ti vztrajajo pri sprejetih opredelitvah in lahko rečemo, da je velik napredek opaziti tudi v mnogih organizacijah združenega dela, tako da v večini primerov delitev po delu in rezultatih dela ni več le parola. Vendar pa nam kljub vsemu zbuja pomisleke teza nekaterih političnih delavcev, da je le sindikat odgovoren za delitev po delu in zato skorajda ni sejkjer predstavniki sindikata ne bi poslušali, da so na tem področju

premalo storili. Za to ni odgovoren samo sindikat.

V poročilu s seje enega izmed najpomembnejših jugoslovanskih organov pa smo pred kratkim lahko celo prebrali, da je v razmerah tako visoke inflacije vprašljiva politika delitve po delu in njegovih rezultatih. Tu in tam lahko takšne izjave odgovornih političnih delavcev sicer res slišimo — pa ne samo njihove, ki milo rečeno vzbujajo skrb in nezadovoljstvo med delavci, še posebej med sindikalnimi aktivisti. Tako namreč razvrednotijo dosedanje delo in veliko zavzetost sindikata in strokovnih inštitucij za uveljavljanje delitve po delu. Ljudje berejo časopise in izjave odgovornih tovarišev po stari navadi tudi med vrsticami, in »cvetka«, ki smo jo omenili, zagotovo ni v prid hitrejšemu uveljavljanju nagrajevanja po delu.

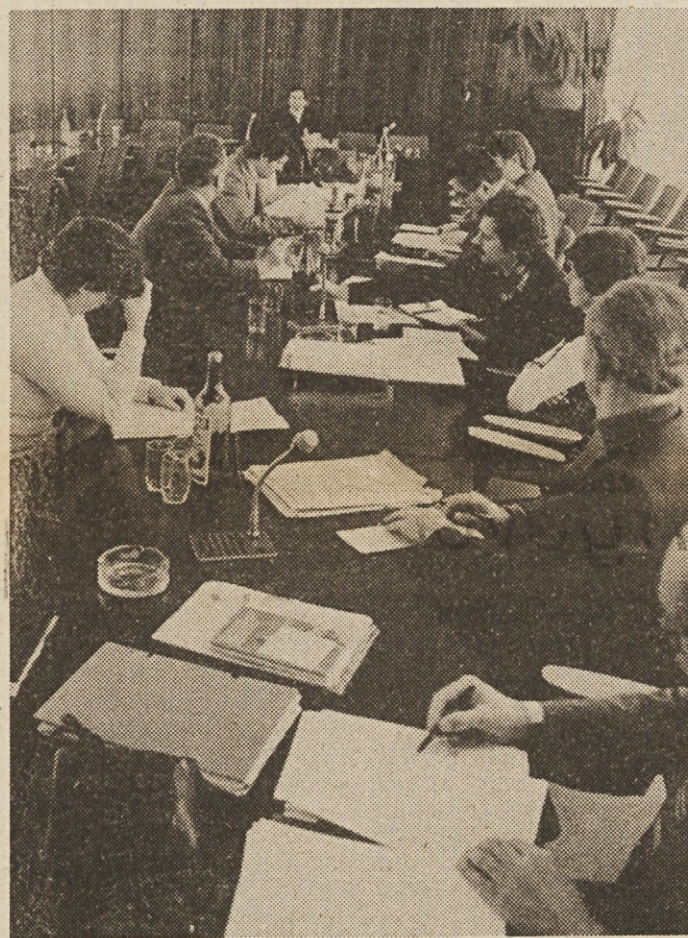
Marjan Horvat

Priloga A. Agnič

Minulo soboto je predsednik slovenskih sindikatov Marjan Orožen obiskal delovno organizacijo Steklarna — Sijaj v Hrastniku. Po ogledu proizvodnje se je udeležil tudi občnega zbora konference osnovnih organizacij sindikata te delovne organizacije, na katerem je delegatom govoril o sedanjem gospodarskem in političnem položaju pri nas.

Že prejšnji dan pa si je ogledal novo tovarno DO Varnost v Zagorju ter Iskro IEZE — tozd Polprevodniki Trbovlje ter se v obeh pogovarjal s člani IO osnovnih organizacij sindikata. Ti so ga, prav tako kot predsedniki in sekretarji občinskih sindikalnih svetov regije, s katerimi se je sestel v Trbovljah, seznanili z gospodarskim oziroma političnim položajem v Zasavju.

O vprašanih in težavah pri pripravi sporazumov dejavnosti so se v začetku tedna zbrali in razpravljali sekretarji republiških odborov sindikatov dejavnosti in predsedniki komisij za pripravo teh sporazumov. Na posvetu so se zbrali najprej predstavniki republiških odborov gospodarstva, kasneje pa odborov s področja družbenih dejavnosti. Pregledali so nekatere sporazume in izmenjali mnenja o potrebnih dopolnitvah.

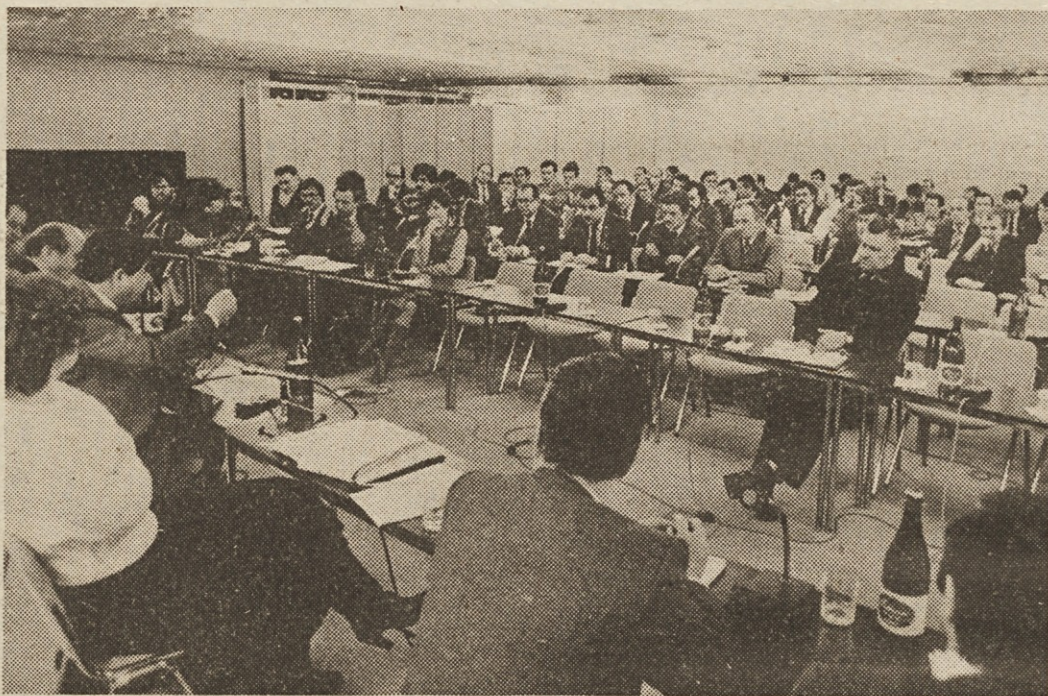
Tudi pri republiškem odboru sindikata delavcev gozdarstva in lesarstva so se akcije za povečanje inovacijske dejavnosti resno lotili. Delovna skupina komisije za inovacijsko dejavnost je na svoji seji pregledovala odgovore, ki so jih dobili v anketi o tej dejavnosti v gozdnih gospodarstvih in delovnih organizacijah lesne industrije. Podatki, čeprav nepopolni, vseeno kažejo, da bo za spodbujanje inventivne dejavnosti potrebnega še precej truda. Vseh 38 tisoč zaposlenih v tej dejavnosti je dalo leta 1982 le 520 inovativnih predlogov. V petnajstih gozdnih gospodarstvih pa so zabeležili le eno inovacijo. Ugotovili so, da je na število zaposlenih največ inovatorjev v Alplesu (7,79 na sto zaposlenih). Na drugem mestu je Meblo z 212 inovacijami leta 1982 ali 6,72 na sto zaposlenih.

V SREDIŠČU POZORNOSTI

Posvet sindikatov pred najtežjo bitko za stabilizacijo

Najmočnejše orožje — delavec in samoupravljanje

Janez Zemljarič in Marjan Orožen: Sindikati lahko veliko store tako pri iskanju strateških rešitev kot neposredno na »bojnem polju« — v tozidih

Leto bo leto najtežje bitke naše družbe za stabilizacijo: ne samo zato, ker moramo vrniti veliko vsoto dolarjev (prek 5 milijard) tujim posojilodajalcem; tudi zavoljo tega, ker lani nismo v celoti izpolnili stabilizacijskih nalog (ob sicer spodbudnih dosežkih) na nekaterih ključnih področjih: (cene, inflacija, nespodbudni OD, domače finančne razmere, davčna politika in še kaj); bitka bo težka tudi zato, ker bo treba letošnje premagovati še dodatne težave; to so večje skupne potrebe Jugoslavije, višji proizvodni stroški, zamrznjene cene, še nedodelana ekonomska politika za letošnje leto. Neznanka pa je tudi, ali bomo za letošnje leto uspeli dobiti predvidene 3 milijarde dolarjev posojila Mednarodnega denarnega sklada (IMF), petnajstih zahodnih držav in konzorcija prek 500 bank. To posojilo bo bistveno vplivalo na pogoje za gospodarjenje tako v dobrem kot v slabem pomenu. Rezerv torej skorajda ni več, treba bo gospodariti in živeti s tistim, kar bomo imeli v rokah. Zategadelj bo treba spodbuditi vse naše sile h kar največjim naporom, pri tem pa bodo sindikati lahko odigrali pomembno vlogo tako pri iskanju pravih strateških odločitev kakor pri vsakodnevnih akcijah za višji dohodek, večjo proizvodnjo, nižje stroške, smotnejšo porabo denarja... Ker bo v tako zaostrenih gospodarskih razmerah (težke bodo tudi, čeprav bomo dobili mednarodna posojila — tega nikakor ne smemo niti za trenutek pozabiti!) imela vsaka slaba ali napačna odločitev takojšen učinek, bo odgovornost vseh, ki vlečejo voz stabilizacije naprej, toliko večja. Toda iz okvira razmer, ki nam narekujejo naše ravnanje, ne moremo. Lahko pa se seveda pripravimo na »najtežjo bitko«, da iz nje ne bi izšli potolčeni, ampak »strateško« in materialno okrepljeni za vse naslednje bitke, ki nas še čakajo pri izpolnjevanju dolgoročnega programa družbeno-ekonomske stabilizacije.

Na kateri fronti lahko sindikat največ stori za stabilizacijo? Če formula »opiranja na lastne

sile« pomeni tudi opiranje na delavce in na samoupravljanje, potem je torišče delovanja sindikatov (in tudi drugih družbenopolitičnih organizacij) znano. Seznanjati mora delavce z vso stvarnostjo gospodarskih in družbenih razmer, jih spodbujati, da vztrajajo v boju za uveljavljanje samoupravnih pravic (tudi stati v tem boju v prvi vrsti) in v vseh drobnih bitkah, ki bi izboljšale materialni položaj združenega dela, ne glede na to, kako težke utegnejo biti gospodarske razmere. Osveščati mora delavce, da ne bi sprejeli vseh pogojev, ki nam jih skušajo ob pogajanjih za nova tuja posojila vsiliti posojilodajalci in se vmešavati v naše notranje razmere. Hkrati pa seveda velja storiti vse, da bi posojila (ki so za nas ključnega pomena) dobili.

Do dinarja težje kot do deviz

V letošnjem letu čaka delavce v združenem delu še veliko nalog, ki imajo skupni cilj: gospodariti s tistim, kar imamo, se pravi s stvarnim dohodkom in opustiti čimveč porabe, ki presega stvarni dohodek. Pri vsem tem jim lahko sindikati stojijo ob strani in jih podpirajo. O tem, kje vse lahko sindikati odločilno sodelujejo pri izpolnjevanju sprotih in dolgoročnih nalog gospodarske stabilizacije, so se pretekli teden posvetovali predsedniki občinskih in medobčinskih svetov, RO sindikatov ter nekateri člani predsedstva RS ZSS. Na pomoč sta priskočila Janez Zemljarič, predsednik republiškega izvršnega sveta in Geza Bačić, sekretar RK SZDL. Kako pomembna je letos večja zavzetost družbenopolitičnih organizacij pri osveščanju delavcev, da vztrajajo v boju za stabilizacijo in krepitev samoupravljanja, dobro ponazorila ocena Janeza Zemljariča o gospodarskem položaju in možnosti v letošnjem letu. K podatkom, ki smo jih omenili že v uvodu, dodajamo še, da postaja poleg bitke za devize vse odločilnejša in težja tudi bitka za dinar. Notranjega zelo slabega denarnega položaja ne

bo moč izboljšati, če se ne bomo omejili v kar največji meri na porabo samo stvarnega dohodka. To pa pomeni dati vso podporo večanju proizvodnje in dohodka, zmanjševanju stroškov (ne le v proizvodnji) in kar najbolj smotrному gospodarjenju z denarjem. Denarja za razne nesmotrne naložbe — kar se še vedno dogaja — za marsikatero ne najbolj nujno družbeno dejavnost, za pokrivanje slabosti poslovnih odločitev in drugih naših napak pri porabi ne bo. Dinar naj bo v prihodnje na voljo samo za najpomembnejše dejavnosti. Za prednostne naloge ga bo treba združevati. Povsod tod, je poudaril Janez Zemljarič, lahko sindikati odigrajo svojo družbenopolitično vlogo in bistveno pripomorejo k izpolnjevanju nalog gospodarske stabilizacije.

Naj se pokaže, kdo je slab gospodar

Akcija ob zaključnih računih, ki jo vodi sindikat, je nadvse primerna, da se delavci zavzemajo za stvarnejšo porabo, za večje usmerjanje denarnih sredstev v proizvodnjo, za uveljavljanje kakovostnih dejavnikov gospodarjenja in tudi realnih meril pri ocenjevanju poslovnih dosežkov (naj se pokaže, kdo je dober gospodar, kdo pa slab in le-tega naj določijo vse posledice njegovih slabosti). Ni mogoče slehernega stroška preleti v ceno izdelka in zaostriji je treba politiko do razmetavanja dinarskih sredstev. Drugače denarja ne bo ne za proizvodne potrebe in tudi ne za osebne dohodek (ponekod imajo z izplačevanjem že zdaj izredne težave), kajti reševanje problemov z emisijo preprosto ne pride več v poštev. Že tako bo treba z emisijo reševati praktično nerešljive notranje likvidnostne težave Makedonije, Črne gore in Kosova. Tudi na področju investicij bo treba sredstva združevati in določiti, katere naložbe oziroma programe bomo finansirali, kateri pa bodo morali počakati. Načeloma so vse te opredelitve že

znane. Izjemnega pomena za doseganje stabilizacijskih ciljev in premagovanje sprotih težav je politika delitve osebnih dohodkov. Politika osebnih dohodkov mora nujno prebiti barike uravnilovke in postati eden glavnih spodbujevalcev boljšega dela in večjih naporov zaposlenih. Kako pomembno vlogo ima sindikat pri uveljavljanju in oblikovanju te politike, pa tako vemo.

Spremembe naj krepijo položaj delavca

Med povsem gospodarsko obarvanimi nalogami pa imajo sindikati še nekaj področij, na katerih bodo letos pomembno sodelovali. Eno takšnih je dograjevanje samoupravnih aktov, zakonodaje in vprašanje naše samoupravne organiziranosti. Res je opaziti nekakšen zastoj pri uveljavljanju samoupravnega produkcijskega odnosa in uresničevanju zakona o združenem delu. Toda hkrati imamo tudi vse več v bistvu nezdravih težav pri spreminjanju in celo ukinitju zakona o združenem delu. Sindikat seveda ne more braniti stališča, da so sprejeti zakoni in odnosi »večnisi«. Toda prizadevati si mora za to, da bodo spremembe krepile družbeno-ekonomski položaj delavca kot upravljalca z družbenimi sredstvi in sredstvi reprodukcije, ne pa narobe.

Drugo tako področje je oblikovanje skupnih osnov za enotnejše samoupravno urejanje pravic delavcev v vsej republiki v posameznih dejavnostih, zlasti pa znotraj občine. Sindikati morajo izhajati iz prepričanja, da so pravice iz dela enake ne glede na ustvarjeni dohodek, čeprav so v celoti vzete od dohodka odvisne. Toda pravica do zdravstvenega varstva ne more biti različna, mar ne? Seveda pa takšna pravica pomeni pritisk na tiste, ki slabše gospodarijo, posledice tega pa prenašajo v breme materialnih pravic, ki pripadajo delavcem glede na delo in njegove rezultate. Zelo pomembna naloga čaka sindikate na področju političnega oziroma delegatskega sistema, vendar več o tem drugič.

Naj zaključimo z ugotovitvijo udeležencev posveta, da bodo vse te naloge, ki jih ni malo in jih tudi ne bo lahko izpolniti, zahtevali dodatno usposabljanje sindikalnih delavcev. To je pomembno zavoljo nedavno zamenjane politične vodstev osnovnih organizacij sindikata, prav tam torej kjer se bodo bile najbolj konkretne bitke za stabilizacijo. Izobraževanje oziroma usposabljanje sindikalnih delavcev je pomembno za obvladovanje tako gospodarskega kot tudi političnega položaja, zlasti še, ker se utegnejo razmere, če ne bi dobili mednarodnih posojil, močno zaostati.

Boris Rugelj

Pred javno razpravo o aktualnih vprašanjih preobrazbe bančništva

Ne o številu bank, temveč o kakovostnem gospodarjenju z denarjem

Skupščina SR Slovenije bo na sejah 20. februarja 1984 na osnovi poročila (Poročevalec Skupščine SR Slovenije št. 23 od 8. 11. 1983 in št. 2 od 19. 1. 1984) obravnavala pretekle premike in sedanje odnose v procesu preobrazbe bančništva in gospodarjenja z denarjem.

Da bi bila razprava predvsem v Zboru združenega dela Skupščine SR Slovenije resnično odraz dejanske vloge združenega dela pri gospodarjenju z denarjem in da bi razprava pripomogla k oblikovanju sklepov za nadaljnje delo na tem področju, bodo v prvih dneh februarja letos regijski posveti na to temo. Ti posveti bodo v okviru skupin delegatov za delegiranje v Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije v razširjenem sestavu.

Obravnava gospodarjenja z denarjem, preobrazbe bančništva lahko izzveni v formalno opravljeno nalogo ali morebiti še v polemiko okrog števila bank, lahko pa pomeni korak naprej pri uveljavljanju kakovostnejših oblik gospodarjenja z denarjem, korak naprej pri odločanju gospodarskih subjektov — združenega dela na tem področju.

V dokumentih Komisije zveznih družbenih svetov je ugotovljeno, da nas je dejstvo, da so o razširjeni reprodukciji odločali mimo delavcev in da ni bila vir njenega financiranja dejansko ustvarjena akumulacija temeljnih organizacij združenega dela, ampak so bili predvsem bančni krediti, privedlo v sedanje gospodarske težave. O porabi, namenih teh kreditov prav tako niso odločali delavci, in če so že, so zgolj formalno.

Tudi v poročilih, ki so podlaga za delegatsko razpravo, ugotavljajo, da se kljub že nekajkrat sprejetim stališčem in sklepom počasi uveljavlja avtonomna pravica delavcev, da odločajo o vseh oblikah denarne akumulacije in da ob tem prevzemajo polno odgovornost za posledice gospodarjenja in upravljanja z družbenimi sredstvi.

In kaj navajajo kot razloge za takšno stanje? Najprej je omenjeno dejstvo, da je proces uveljavljanja novih odnosov v denarno kreditnem in bančnem sistemu potekal v zaostrenih gospodarskih razmerah. Zaradi želje po odpravljanju nakopičenih gospodarskih problemov se je v družbenoekonomskem sistemu in sproti gospodarski politiki vse bolj krepilo administrativno urejanje blagovno-denarnih in denarno-kreditnih odnosov, kar je slabilo delovanje tržnega mehanizma in mehanizma samoupravnega družbenega načrtovanja.

Drugi razlog je ta, da so nezadovoljivi rezultati gospodarjenja vplivali na spremembo nekaterih temeljnih materialnih razmerij v primarni in sekundarni delitvi družbenega proizvoda, kar je še poslabšalo akumulativno in reprodukcijsko sposobnost združenega dela. Vse to pa je seveda vplivalo na poslovanje bank, saj so dokajšen del potrebnih denarnih sredstev za sprotne in razvojne potrebe svojih članov lahko zagotavljale s čezmerno emisijo denarja, ki kasneje ni bila pokrita z ustvarjeno akumulacijo.

Kot tretje, kar pa je tudi posledica prej omenjenih razlogov, pa omenjajo, da je bilo v organizacijah združenega dela izredno zanemarjeno finančno načrtovanje, finančna disciplina, da so načrtovali razvoj v veliki meri le na kreditnih sredstvih. K vsemu temu pa je treba dodati, da so se poleg objektivnih težav v procesu vsebinske preobrazbe bančnega sistema in denarno-kreditnih odnosov pojavljali tudi nekateri subjektivni odpori, tako pri reorganiziranju bank kot pri samoupravnem organiziranju finančne funkcije ali v internih bankah in posebnih finančnih službah oziroma odpori pri uveljavljanju odločujoče vloge delavcev tudi na področju gospodarjenja z denarjem. Samo vprašajmo delavce, koliko poznajo problematiko poslovanja bank, problematiko gospodarjenja z denarjem v svoji temeljni organizaciji združenega dela, delovni organizaciji, sestavljeni organizaciji združenega dela. Največkrat vedo le za možnosti, ali lahko dobijo posojilo za naložbe ali ne, za izplačilo osebnih dohodkov in morebiti poznajo še obresti, ki jim obremenjuje dohodek. Kaj malo pa verjetno vedo oziroma so vedeli o tako imenovanih selektivnih kreditih iz primarne emisije, s katerimi usmerjamo velik del denarnih sredstev nekaterim delom združenega dela in jim s tem omogočamo ugodnejši položaj. Koliko poznajo delavci dogovarjanje, sporazumevanje oziroma nedogovarjanje in nesporazumevanje o združevanju sredstev in limitov poslovnih bank v naši republiki v združeni banki za prednostne naložbe, dogovarjanje z družbenimi plani? Kazalo bi tudi razjasniti v poročilu navedene različne lokalizme in kolektivno-lastni-

ške odnose kot izraz nestvarnih razvojnih želja. In ne nazadnje, koliko so delavci s svojimi odločitvami pripomogli k temu, da imamo razdrobljeno finančno upravljanje z denarnimi sredstvi po temeljnih organizacijah združenega dela, namesto da bi to združevali v okviru delovnih oziroma sestavljenih organizacij združenega dela.

V razpravah o tej problematiki bi se morali posvetiti predvsem temle vprašanjem:

— v kakšni meri se je združeno delo uveljavilo kot nosilec gospodarjenja z denarjem v poslovnih bankah;

— ali z vsebinskim uveljavljanjem delegatskih odnosov postajajo poslovne banke oblika organiziranosti združenega dela;

— kaj so v organizacijah združenega dela naredili za utrjevanje in uveljavljanje delegatskih odnosov v bankah;

— ali so vprašanja gospodarjenja z denarjem tema razprav samoupravnih organov ali pa je to področje izključna domena finančnih kadrov in poslovnih organov, češ da gre za prezahtevna strokovna dela;

— koliko in na kakšen način organizacije združenega dela odločajo o združevanju akumulacije pri izpolnjevanju plansko opredeljenih naložbenih programov v občini, republiki; ali to odločanje ostaja le na ravni poslovnih kadrov ali pa o tem odločajo samoupravni organi, in koliko so s to problematiko sploh seznanjeni delavci;

— ali in kako poslovne banke spodbujajo neposredno združevanje dela in sredstev organizacij združenega dela na dohodkovnih temeljih za financiranje enostavne in razširjene reprodukcije in preseganje kreditno-depozitnih odnosov na ta način;

— delovanje internih bank in posebnih finančnih služb in njihov prispevek k premagovanju likvidnostnih težav;

— samoupravna organiziranost sistema temeljnih in združene banke z vidika, koliko le-ta zagotavlja organizacijam združenega dela smotrno gospodarjenje z denarjem pri povezovanju v jugoslovanskem merilu;

— vloga Narodne banke z vidika uveljavljanja ustavne vloge in koliko s svojimi odločitvami krepi oziroma omejuje samostojnost in ekonomsko odgovornost poslovnih bank in s tem združenega dela pri odločanju in gospodarjenju s sredstvi družbene produkcije.

Po opravljeni razpravi pa bomo seveda morali priti do konkretnih usmeritev, nalog, da bomo učinkovitejši pri odpravljanju negativnih pojavov na področju gospodarjenja z denarjem, oziroma da bomo doslednejši pri uveljavljanju ustavno opredeljenih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov tudi na tem področju.

Vztrajati bomo morali, da narodna banka ne bo več niti posredno niti neposredno prek temeljnih bank kreditirala posameznih gospodarskih ali negospodarskih subjektov. Če namreč ne bo več mogoče jutri do družbene denarne akumulacije prek emisije Narodne banke, združeno delo ne bo imelo druge izbire, kot da za razvoj potrebna denarna sredstva pridobi z neposrednim združevanjem dela in sredstev ali pa, da organizira združevanje sredstev v okviru svoje temeljne banke.

Podpreti bi tudi kazalo potrebo po jasnejših merilih za združevanje sredstev v poslovnih bankah za prednostne naložbe po družbenih planih in za druge naložbe skupnega pomena, ker so ta vprašanja najbolj sporna in nerazčiščena v delovanju bančnega sistema v Sloveniji, kot navaja gradivo Gospodarske zbornice Slovenije.

Doseči bo treba, da bo samoupravna organiziranost sistema temeljnih in združene banke temeljila na potrebah in materialnih možnostih združenega dela.

Zavzeti se bomo morali tudi za dosledno uveljavljanje načela likvidnosti, solidarnosti, za učinkovitost gospodarjenja z družbenimi sredstvi. Glavni pogoj za učinkovito delovanje celotnega finančnega sistema je upoštevanje in razvijanje temeljnih funkcij finančnega poslovanja na vseh ravneh v narodnem gospodarstvu.

Francka Herga

V SREDIŠČU POZORNOSTI

Rokovnik za obravnavanje zaključnih računov 1983 s časom za odločanje

V »Izhodiščih za sprotno obravnavanje rezultatov gospodarjenja« (Knjižica Sindikati št. 31, avgust 1980) je za akcije zaključni računi organizacij združenega dela določen takle rokovnik s časom za odločanje:

začetek februarja

- poslovodni organ pripravi dokončne rezultate o poslovanju v preteklem letu ter zagotovi vse podatke za odločanje o razporejanju dohodka,
- IO OO ZS oceni gradivo in organizira razprave po sindikalnih skupinah,
- sindikalne skupine obravnavajo predlog razporeditve ustvarjenega dohodka po zaključnem računu,
- delavski svet oceni in da v javno razpravo gradiva in skliče zbor delavcev,
- samoupravna delavska kontrola obravnava gradiva, oceni upoštevanje internih in družbenih meril,

do 24. februarja oziroma najkasneje do konca februarja

- poslovodni organ oblikuje predlog ukrepov, potrebnih za izpolnitev letnega načrta dela,
- delavski svet sprejme zaključni račun, določi predlog razporeditve ustvarjenega dohodka po zaključnem računu,
- zbor delavcev sprejme razporeditve ustvarjenega dohodka po zaključnem računu in potrebne ukrepe za izpolnitev letnega načrta dela,
- finančno-računovodska služba do konca marca, po sprejeti razporeditvi ustvarjenega dohodka po zaključnem računu, pripravi končni obračun osebnih dohodkov vsakega delavca, skladno s 135. in 136. členom zakona o združenem delu,
- samoupravna delavska kontrola nadzoruje uresničitev 135. in 136. člena zakona o združenem delu in po potrebi predlaga delavskemu svetu ukrepe.

V organizacijah združenega dela naj osnovne organizacije zveze sindikatov izkoristijo razprave o rezultatih gospodarjenja tudi za obravnavanje poročil o delu in poslovanju SIS družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje, o programih dela in prispelnih stopenjeh za leto 1984 ter o samoupravnem sporazumu o zagotavljanju sredstev za pospeševanje konvertibilnega izvoza in konvertibilnega deviznega priliva v SR Sloveniji v letu 1984.

V organizacijah združenega dela, ki do obravnavanja poročil o delu in poslovanju v letu 1983 še niso imeli sprejetih letnih planskih listin, naj osnovne organizacije združenega dela povežejo razprave o rezultatih gospodarjenja tudi z obravnavanjem predlogov načrtov, še zlasti za njihovo dopolnitev z nalogami iz dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije.

Trgovci brez novcev

Družbenoekonomski položaj trgovine, še zlasti trgovine na drobno, je ogrožen. Tako opozarjajo trgovski delavci na svojih sindikalnih programskih sejah. Njim se pridružujejo tudi aktivisti sindikata trgovskih delavcev, ki s številnimi ponazarjajo padanje stvarne akumulacije pod vse znosne meje, povečevanje števila izgubarjev v trgovini, predvsem pa nizke osebne dohodke v trgovini na drobno. Tudi zategadelj vse več ljudi zapuščata trgovski poklic ter se usmerja v proizvodnjo ali drugam. Že nekaj let v republiškem odboru sindikata trgovskih delavcev prepričujejo druge družbene dejavnike, da je potrebno spremeniti sedanje pogoje za pridobivanje dohodka trgovine na drobno, in ko je že vse kazalo, da bo to storjeno, je zvezna vlada sprejela odlok o zamrzitvi cen, upanje trgovcev pa je za pol leta spet splavalo po vodi.

Neurejeni pogoji pri pridobivanju dohodka povzročajo seveda tudi sorazmerno nizke osebne dohodke v trgovini na drobno. V tej veži slovenskega gospodarstva je zaposlenih 42.295 delavcev, med katerimi jih je septembra lani 822 prejelo manj kot 10.000 dinarjev osebnega dohodka, 4561 je dobilo od 10 do 12 tisoč dinarjev osebnega dohodka, 8.304 od 12 do 14 tisoč in 7.799 delavcev od 14 do 16 tisoč dinarjev osebnega dohodka. Zanimive so tudi primerjave čistih povprečnih osebnih dohodkov v trgovini na drobno s povprečjem v gospodarstvu v razdobju januar — oktober lani. Povprečni osebni dohodki so bili v trgovini na drobno manjši od povprečja v gospodarstvu za nekaj manj kot 11 odstotkov, v trgovini na drobno z živili pa celo za nekaj več kot 15 odstotkov. Prav gotovo se slika ni spremenila tudi v preostalih mesecih lanskega leta, prej bi lahko rekli, da se je poslabšala glede na razmere na trgu in v prometu blaga.

Nizki osebni dohodki v trgovini na drobno so le zunanji izraz težav, s katerimi se ubada trgovina zaradi neustrezne marže ali pribitka na nabavno ceno blaga za pokrivanje stroškov poslovanja. Pred slabima dvema letoma je zvezna vlada sicer sprejela odlok o odstotni marži za posamezne izdelke, kar bi omogočalo trgovini, da nekolikantno svobodneje zadaha, vendar je odlok vzdržal le dobra dva meseca in marže so bile spet zamrznjene. Kasnejši popravki marž niso bistveno izboljšali ekonomskega položaja trgovine na drobno, tako da je v resnici, kot pravijo trgovci, pravi čudež, da ni še več zgubarjev.

Zagotovo pa bi še lahko našli skrite rezerve za boljše gospodarjenje, čeprav je morebiti to le kaplja v morju razmišljanj o tem, kako odpraviti sedanje zagate v trgovini na drobno. Delavci v trgovini pravijo, da ne razumejo, kako v družbi priznavamo višje stroške proizvodnji, trgovini pa ne, saj mora prav tako plačevati višje obresti za posojila, višje cene uslug in tudi vsi drugi stroški poslovanja nenehno rastejo. In če zahtevajo normalne možnosti za pridobivanje dohodka in prisvajanje osebnih dohodkov v skladu z vloženim delom in rezultati dela, potlej jih bo slej ko prej treba oblikovati tako, da bodo trgovci lahko normalno gospodarili, razvijali svojo dejavnost v skladu s cilji družbenega razvoja, namesto da zmeraj znova ugotavljajo, v kako kritičnem položaju so in koliko so njihovi povprečni osebni dohodki nižji v primerjavi s povprečjem v gospodarstvu. Bržkone gre verjeti delavcem v trgovini na drobno, da so se že sami naveličali peti zmeraj isto pesem.

Marjan Horvat

7 DNI V SINDIKATIH

V gostinstvu in turizmu lani manj izgub

(Pre)majhna udeležba v slovenskem gospodarstvu

Tudi minula seja republiškega odbora sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije je potrdila, da z lanskolletno turistično bero ne moremo biti kdo ve kako zadovoljni. Še posebno z devizno ne, saj nismo izpolnili niti ne preveč smelo zastavljenih načrtov.

Žal so imeli na seji na voljo le devetmesečne podatke, kar pa seveda ni bistveno vplivalo na celoletno podobo oziroma rezultate našega turističnega gospodarstva. Saj vemo, kako je z zadnjimi tremi meseci: bistveno prav nikoli ne vplivajo na dohodek v glavni turistični sezoni.

V prihodku slovenskega gospodarstva sta turizem in gostinstvo udeležena v prvih devetih mesecih z 2 odstotkoma. Navidezni podatek ni kdo ve kako spodbuden. Razveseljivo pa je, da je delež deviznega priliva v gostinstvu razmeroma velik (32%), saj je precej večji v primerjavi z ostalim gospodarstvom (11%). In nad tem bi se veljalo zamisliti. Resno zamisliti, saj dobro vemo, da je turistično gospodarstvo naš najbolj »neto« izvoznik.

Manjše izgube

V primerjavi s prvimi devetimi meseci leta 1982 so se lanske izgube zmanjšale v enakem obdobju kar za 44 odstotkov, medtem ko so v gospodarstvu narasle za 83 odstotkov.

Od 28 organizacij združenega dela, ki so ob devetmesečnem obračunu ugotovile izgubo, je dvajset gostinskih, v sedmih primerih gre za žičničarje in v enem za zdravilišče. Med žičničarji prikazuje največjo izgubo Kravec — 23,8 milijona dinarjev, slede mu Golte — 20,4 in potem Kranjska gora, Kobla, Kope, Kanin in Kalič, ki so prikazali od 5,5 do 1,3 milijona dinarjev manjka.

Pri izgubah slovenskih žičničarjev je razumljivo potrebno spomniti na neugodne snežne razmere, ki so slab ekonomski položaj teh organizacij združenega dela še poslabšale. Pa tudi drugače je bilo na naših smučiščih manj smučarjev, k čemur je pripomogla astronomska cena motornega goriva in seveda — bencinski boni.

Sicer pa je še vedno preveč izgub predvsem pri gostincih.

Zares preveč in v mnogih primerih zelo po nepotrebem. Kdo bi denimo verjel, da je reprezentativna restavracija Cankarjev dom v središču slovenske metropole imela v devetih mesecih kar 8,5 milijona dinarjev izgube?!

Nestimulativno nagrajevanje

Osebnih dohodkov v gostinstvu in turizmu v tem času niso bili v skladu z Dogovorom o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodkov v letu 1983. Ob 41-odstotni rasti dohodka so se namreč sredstva za osebne dohodke povečala za dobrih 30 odstotkov, kar je bilo več, kot je predvideval omejen dogovor. Družbeni dogovor o razporejanju dohodka so spoštovali le v sezonskih hotelih in motelih ter v turističnem posredovanju, drugod pa ne.

Ne glede na to pa so bili osebni dohodki delavcev v tej panogi lani nestimulativni in pod povprečjem v gospodarstvu. V prvih devetih mesecih je bil čisti mesečni osebni dohodek na delavca v gostinstvu in turizmu 15.217, v samem gostinstvu pa le 14.593 dinarjev.

Ni kaj, gostinci so še vedno med najslabše nagrajevanimi delavci pri nas. To pa je nedvomno tudi eden izmed poglavitnih razlogov, da so rezultati dela v tej gospodarski panogi pod pričakovanimi.

Ni neznank

Očitno je, da vseh znanih predlogov za izboljšanje pogojev za poslovanje organizacij združenega dela v gostinstvu in turizmu še ne bomo tako zlepa uveljavili. Zato nam ne preostane drugega, poudarjajo predstavniki slovenskih sindikatov, kot da v kar največji meri izkoristimo notranje rezerve, izboljšamo in popestrimo celotno turistično ponudbo in spremljajoče dejavnosti in s tem poskrbimo za večji dohodek. Z boljšo organizacijo dela, racionalizacijo poslovanja in z dohodkovnim povezovanjem pa se bo seveda potrebno vključiti v uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. To je namreč najkrajša in obenem najbolj zanesljiva pot do boljšega ekonomskega položaja turističnega gospodarstva.

Andrej Ulaga

Na podlagi odloka o ustanovitvi Prvomajske listine Zveze sindikatov Jugoslavije, ki ga je sprejel Svet Zveze sindikatov Jugoslavije na seji 29. 3. 1979 (bilten Sindikati št. 2-1979) odbor republiškega sveta ZSS za sindikalna priznanja

POZIVA

organizacije in organe Zveze sindikatov Slovenije, da prijavijo kandidate za podelitev Prvomajske listine Zveze sindikatov Jugoslavije v letu 1984.

1. S Prvomajsko listino Zveze sindikatov Jugoslavije bodo z območja SR Slovenije v letu 1984 odlikovane tri (posamične) osnovne organizacije Zveze sindikatov Slovenije in ena občinska organizacija zveze sindikatov oziroma sindikata.

2. S Prvomajsko listino Zveze sindikatov Jugoslavije se daje priznanje za uspehe, dosežene pri uresničevanju družbene vloge in pomembnejših nalogah zveze sindikatov. Upravičenost do tega odličja se skladno s sklepom Sveta Zveze sindikatov Jugoslavije utemeljuje:

z rezultati pri razvoju samoupravnih socialističnih odnosov,

- s prispevkom k povečanju proizvodnje in produktivnosti dela,
- s prispevkom k izboljšanju življenjskega standarda delavcev,
- s prispevkom k uveljavljanju delitve po delu in rezultatih dela,
- s prispevkom k dvigu izobrazbene in kulturne ravni in s prispevkom k organiziranju in podružbljanju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Podrobnejša merila so navedena v odloku Sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, objavljenem v biltenu Sindikati 2-1979.

3. Kandidate za Prvomajsko listino Zveze sindikatov Jugoslavije lahko predlagajo osnovne organizacije zveze sindikatov v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in organi zveze sindikatov v občinah, regijah in republikah, če predloge utemeljijo s stvarnimi in natančnimi navedbami o delovanju predlagane organizacije ter o njenih dosežkih.

4. Obširno utemeljeno prijavo pošljite v dveh izvodih odboru republiškega sveta ZSS za sindikalna priznanja, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, do 5. marca 1984.

IZ OBČINSKIH SVETOV ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Celje

Premalo spodbud za izvoz

Na aktivu predsednikov občinskih svetov ZS celjske regije so med drugim ugotovili, da je do 19. decembra lani podpisalo samoupravni sporazum o zagotavljanju sredstev za pospeševanje konvertibilnega izvoza 180 ozdov ali 49 odstotkov vseh v regiji, podpis pa je odklonilo 15 ozdov ali 4,1%. Dogovorili so se, da bodo občinski sveti v ozdih spodbujali podpis tega sporazuma in da so za to najbolj primerni sestanki z novimi vodstvi osnovnih organizacij zveze sindikatov.

Koper

Manjši osebni dohodki od minimalnih življenjskih stroškov

Na seji predsedstva občinskega sveta so obravnavali uveljavljanje družbene usmeritve razporejanja dohodka v občini v prvih devetih mesecih lani in izplačane osebne dohodke v septembru. Ugotovili so, da imajo delavci v nekaterih ozdih manjše osebne dohodke od minimalnih življenjskih stroškov, da je zato ogrožena njihova socialna varnost; da se pri zagotavljanju osebnih dohodkov vsaj v višini minimalnih življenjskih stroškov v nekaterih ozdih pojavlja uravnilovka; da najvišji osebni dohodki niso vedno odraz delovnih dosežkov in rezultatov gospodarjenja. Vse to kaže, da samoupravni splošni akti o delitvi osebnih dohodkov niso usklajeni z družbenim dogovorom in strokovnimi podlagami. Predsedstvo je od strokovnih služb izvršnega sveta zahtevalo, naj pripravijo poglobljeno analizo vzrokov in predlog možnih rešitev za vse ozde, ki bodo ob zaključnih računih prekoračili sredstva za osebne

dohodke, posebej pa naj obravnavajo ozde, kjer so bili povprečni osebni dohodki manjši od povprečnih osebnih dohodkov v dejavnosti oziroma od povprečnih OD v občini v tem obdobju. V vseh ozdih, kjer so delavci septembra dobili manjše osebne dohodke od minimalnih življenjskih stroškov, jih morajo poračunati skladno z zakonom o zajamčenem osebnem dohodku, so sklenili na seji. V ozdih, kjer delavci za redno delo v polnem delovnem času dobijo manj kot 10.000 dinarjev, pa morajo strokovne službe pregledati vzroke za to ter predlagati ukrepe za izboljšanje rezultatov gospodarjenja.

Koper

Socialna varnost na rešet

Na seji predsedstva občinskega sveta ZS in nato na seji občinskega sveta so se seznanili z analizo o socialno-varnostnih pomočeh, ki jo je pripravila strokovna služba SIS socialnega varstva Koper. Ugotovili so, da pregled vsebuje najpomembnejše oblike socialno-varstvenih pomoči; da si 60% občanov svojo socialno varnost zagotavlja z delom; da v sistem zagotavljanja socialne varnosti niso dovolj aktivno vključeni ozdi in krajevne skupnosti, zlasti takrat ne, kadar je treba za posameznika pripraviti mnenje o upravičenosti te pomoči. Menili so, da bi morale osnovne organizacije ZS preveriti, kakšna je socialna varnost delavcev iz drugih republik, ki v občini živijo le začasno in zato ne morejo uveljavljati vseh pravic do pomoči. Ugotovili so tudi, da je postopek za uveljavitev delnega nadomeščanja stanarin predolg, zato ga je treba skrajšati in poenostaviti. Delavci slabo poznajo možnosti za delno nadomeščanje stanarin, zato naj se v seznanjanje s tem vključijo socialne, kadrovske in druge službe v ozdih ter center za socialno delo. Menili so, da je treba še naprej razvijati in dopoljevati sistem enotne in skupne evidence socialno-varstvenih pomoči. Pomankljivost tega sistema je, da je evidenca ročna, zato bi bilo nujno treba zagotoviti avtomatsko obdelavo. M. Š.

Republiški odbor sindikata delavcev kmetijstva

Več povezo- vanja tudi v kmetijstvu

Izvršni odbor republiškega odbora sindikata delavcev kmetijstva in živilske industrije je pred kratkim obravnaval več pomembnih vprašanj. Med drugim so razpravljali o delu republiškega odbora pri obravnavi zaključnih računov za leto 1983. Obiskali bodo nekatere ozde, ki imajo težave pri poslovanju, npr. Žito, KŽK — mlekarna Kranj, HP Droga — TOZD Riba Izola in KK Ptuj — TOZD Vinogradništvo Haloze.

Ko so obravnavali poročilo o spravilu pridelkov, ocenjevali lansko letino in razpravljali o težavah pri oskrbi z reprodukcijskim materialom, so ugotavljali, da so težave predvsem na področju žitne predelave tako zaradi neusklajenih cen pšenične moke in pšenice, zaradi obratnih sredstev, saj mlinsko-predelovalna industrija vnaprej zagotavlja sredstva za nakup pšenice, moka pa se prodaja postopoma (zato najemajo posojila z visokimi obrestmi), ter zaradi problemov pri prodajnih cenah, zaradi zaloga in tečajnih razlik.

Seznani so se tudi z izvoznouvoznim poslovanjem ozdov agroživilstva, ki niso dosegli načrtovanih rezultatov, saj so izvoz blaga dosegli le 89,3-odstotno, priliv iz izvoza blaga in storitev pa je bil presežen 109,4-odstotno. Težave so tudi, ker kmetijstvo ne ustvarja dovolj deviznih

sredstev za pokrivanje lastnih potreb po umetnih gnojilih, zaščitnih sredstvih, nadomestnih delih in reprodukcijskih materialih za živilsko industrijo. Zato si ta sredstva zagotavljajo na različne načine, predvsem s povezovanjem s turizmom, kar bo tudi v prihodnje eden glavnih virov deviz.

Razpravljali so še o osnutku stališč in usmeritev za pospeševanje samoupravnega združevanja dela in sredstev v agroživilstvu. Menili so, da bi bilo treba napraviti veliko več tudi pri povezovanju zasebnega sektorja v družbeno organizirano proizvodnjo, saj je zdaj še prevleka razdrobljenost (85% vseh kmetijskih površin je v zasebnem sektorju). Ugotavljali so tudi, da bi se morala Slovenija še bolj povezovati z ozdi kmetijstva drugih republik in pokrajin, saj bo naša republika — vsaj glede glavnih kmetijskih pridelkov — še vedno odvisna od njih. Glavna ovira pri povezovanju je ta, da se v drugih republikah in pokrajinah še vedno ne držijo samoupravnih sporazumov. Zato bi se morali sindikati v prihodnje veliko bolj zavzemati za odpravljanje teh slabosti, pa tudi zapiranja v lokalne podjetniške okvire, neusklajenosti med kmetijsko pridelavo in izgradnjo predelovalnih zmogljivosti ter spodbuditi dolgoročno povezovanje v panogi. P. V.

DARILO, KI PRIDE ENAJSTKRAT LETNO

POSODI

Ne veste, kaj bi podarili mami, sestri, ženi, prijateljici ...

Predlagamo vam, da jo razveselite s celoletno naročnino Naše žene. Kako? Izpolnite spodnjo naročilnico in jo pošljite na:

DELAVSKA ENOTNOST
NAŠA ŽENA
Celovška cesta 43
61000 Ljubljana

NAROČILNICA

Naročam revijo

naslov

plačnik

naslov

podpis

datum

Pred volitvami nosilcev najodgovornejših delegatskih dolžnosti

Predlagajmo in izvolimo sposobne ljudi

Kdo bo v prihodnje predsednik, podpredsednik občinske skupščine, kdo predsednik, podpredsednik posameznega zbora skupščine občine in kdo bo opravljal v prihodnjih dveh letih najodgovornejšo dolžnost v slovenski skupščini in v tistih samoupravnih interesnih skupnostih, ki so sestavni del skupščinskega sistema? Zanje se bomo odločali v prihodnjih dveh mesecih. Pred nami so namreč volitve delegatov, ki jim bomo za prihodnje dve leti zaupali najodgovornejšo dolžnost v naši republiki, kajti »stari zasedbi« po ustavnih dopolnilih, ki smo jih sprejeli leta 1981, poteče dveletni mandat.

Tokrat potemtakem ne bomo imeli splošnih volitev delegatov in delegacij. Te smo opravili pred dvema letoma, za člane temeljnih delegacij pa velja štiriletni mandat. Med že izvoljenimi delegati se bomo torej odločali z volitvami za ljudi, ki bodo opravljali najpomembnejše delegatske dolž-

nosti. Tudi čas, v katerem se pripravljamo za volitve, je zahteven, nakopičene gospodarske in družbene težave ter protislovja pa zahtevajo, da so na odgovornih delegatskih dolžnostih posamezniki, ki bodo s svojimi sposobnostmi in znanjem zagotavljali izpolnjevanje družbeno dogovorjenih prednostnih nalog. Lani je bilo kar nekaj sej v partiji in v drugih družbenopolitičnih organizacijah, ki so izostrile nekatere kadrovske poudarke in zahteve, aktualizirale in konkretizirale so kadrovska merila, kar vse je potrebno povezati s sposobnostjo, znanjem in odločnostjo, ki je potrebna, če hočemo hitreje reševati zapletena gospodarska vprašanja, utrjevati samoupravljanje in razvijati naš politični sistem.

Vse te poudarke je treba imeti pred očmi tudi tedaj, ko se bomo delavci in občani v temeljnih kandidacijskih konfe-

gancijah združenega dela in v drugih samoupravnih skupnostih. Njihova sestava se tokrat mora razširiti z delegacijami temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti za skupščine družbenopolitičnih skupnosti in skupščine SIS, ki imajo štiriletni mandat. Že pred zasedanjem temeljne kandidacijske konference morajo biti delavci v tozidih in delovnih skupnostih, kakor tudi v krajevnih skupnostih, seznanjeni z evidentiranimi kandidati za najodgovornejšo funkcije, na konferenci sami pa bodo njeni člani in delegacije obravnavali poročilo sindikata in SZDL v krajevnih skupnostih o poteku političnih priprav na volitve ter konkretno spregovorili o kandidatih za posamezna odgovorna mesta v

našem delegatskem sistemu. Konferenca oblikuje svoja mnenja, stališča in predloge o evidentiranih možnih kandidatih za nosilce družbenih funkcij v občini, posebni družbenopolitični skupnosti, republiki in federaciji skupaj z delegacijami, delovno predsedstvo konference pa obvesti po zaključku seje predsedstvo OK SZDL o stališčih temeljne kandidacijske konference.

O kandidatih za delegatske dolžnosti v občini bodo dokončno spregovorili še v občinskih kandidacijskih konferencah, kandidatih za najvišje organe v republiki in federaciji pa še na dveh republiških kandidacijskih konferencah v skladu s sprejetim programom dela in rokovnikom opravil, zadnjo besedo pa bodo seveda rekli

delegati v občinskih skupščinah in v republiški skupščini. Občinska vodstva zveze sindikatov in socialistične zveze so že evidentirala možne kandidate za najodgovornejšo delegatske dolžnosti v občini, tako je storilo tudi predsedstvo republiške konference SZDL. Zdaj je težišče razprav, ocen in kritične presoje potrebno prenesti v temeljna samoupravna okolja in v teh razpravah upoštevati merila, za katera smo se dogovorili pri kandidiranju posameznikov za odgovorne dolžnosti. Bržkone so sedanje predvolilne priprave tudi izziv sindikalnim organizacijam in drugim družbenim dejavnostim, da nekolikantj širše spregovorijo o uveljavljanju stališč in usmeritev pri razvijanju našega delegatskega sistema in

odnosov, primeren čas za napotke in opozorila temeljnemu delegacijam pri njihovem delu v skupščinskem sistemu ter spodbuda za takšne predloge, o katerih naj bi v prihodnje odločale delegatske skupščine ter sprejele sklepe, ki bodo še bolj zavezujoči pri nenehnem utrjevanju družbenoekonomskega položaja delavca v združenem delu. Bistveno je zategadelj, da se vseh priprav za volitve v slehernem okolju lotimo resno in v skladu z dogovorjenimi rokovniki opravil. Le tako postopki v predvolilnem obdobju ne bodo zgolj formalnost, temveč temeljit prispevek k utrjevanju samoupravljanja in političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Marjan Horvat

Še precej vprašanj ob novem sistemu uveljavljanja socialnovarstvenih pravic

Tik pred novim letom je skupščina skupnosti socialnega varstva Slovenije obravnavala zelo pomembno listino: samoupravni sporazum o socialnovarstvenih pomočeh in o prispevkih za socialnovarstvene storitve. Mislili so, da bo na tej skupščini sporazum sprejet; vendar so delegati sklenili, naj se razprava podaljša še za dva meseca in posebej poudarili, naj o dokumentu ne bi razpravljali le organi samoupravnih interesnih skupnosti in strokovne službe; pač pa vse temeljne delegacije, morda pa tudi sindikalne organizacije in komisije Krajevnih skupnosti.

Čemu takšna poudarjena zahteva za razpravo? Gre za sporazum, ki ga bo podpisal zelo širok krog udeležencev — več kot 400 občinskih in republiških skupnosti, torej vse, ki imajo v svojih programih tudi to ali ono obliko socialnovarstvenih pomoči. Pomen sporazuma pa je še zlasti v tem, da tako ali drugače zadeva skoraj vse ljudi, saj se z njim nanovo enotno urejajo osnove, merila in postopki za uveljavljanje vseh vrst socialnovarstvenih pomoči in določajo prispevki uporabnikov storitev s področja zdravstva in socialnega varstva. Zato je prav, da se s tem novim načinom seznanijo vsi bodoči uporabniki, preden se bo uveljavljal; gre pa tudi za to, da bi čimveč ljudi sodelovalo pri iskanju najustrežnejših rešitev za vprašanja, ki bi jih moral urediti sporazum. In v čem so novosti? Potem ko smo več let ponavljali, da je treba socialnovarstvene pomoči, ne glede na to, v kateri skupnosti se uveljavljajo, poenotiti — saj je bilo dosedanje stanje dostikrat podobno tistemu, ko »le-

vica ne ve, kaj dela desnica«, bili pa so tudi ugovori, da si človek, ki se znajde, lahko v različnih sistemih pridobi toliko socialnih dajatev, da se mu ne izplača truditi se, da bi z delom zaslužil več — sporazum končno ponuja instrumentarij za takšno poenotenje. Vse samoupravne interesne skupnosti naj bi se namreč v bodoče pri uveljavljanju pomoči ravnale po enotnih načelih in enotnem postopku. Ta načela so: vedno je treba upoštevati dejanske okoliščine, v katerih živi družina ali posameznik in torej tudi vse dejanske dohodke, ne glede na naslov, iz katerega izvirajo; posamezniku ali družini je treba zagotoviti pomoč ali pa več oblik pomoči tako, da bo skupna vsota dohodkov, s pomočmi vred, dosegla dogovorjeno raven, ki jo ocenjujemo kot »minimalno« družbeno sprejemljivo; nihče ne more s socialnovarstvenimi pomočmi priti v ugodnejši gnotni položaj, kot pa z delom; pa tudi tisti, ki morajo prispevati k socialnovarstvenim storitvam, ne smejo biti zaradi teh prispevkov v slabšem gnotnem položaju kot tisti, ki prejemajo socialnovarstvene pomoči; in končno, vse oblike pomoči so povezane z načelom tako imenovane »proste presoje«, se pravi, nobena pomoč in nobena višina ni avtomatična pravica, ampak o njej odločajo delegatski organi samoupravnih interesnih skupnosti glede na vse okoliščine, v katerih kdo živi. S tem se približujemo načelu socialistične samoupravne socialne politike — ne predpisana pomoč v predpisanih okoliščinah, pač pa pomoč vsakemu, ki jo rabi, kadar jo rabi in v obliki, ki bo najbolj ustrezno zadovoljila potrebo prejemnika.

Z vidika občanov bo nova ureditev pomenila v začetku predvsem enostavnejšo pot uveljavljanja pravic. Ne bo več potrebno tekati po raznih pisarnah in k različnim strokovnim službam, ampak bodo zatehveke za pomoč vlagali občani kar v svojih organizacijah združenega dela ali krajevnih skupnostih, ali pa pri skupni strokovni službi (v večini občin bo to center za socialno delo) ki bo vodila evidenco prejemnikov socialnovarstvenih pomoči. Določen je enoten obrazec za vse vrste pomoči, ki je za zdaj sicer res precej kompliciran, ker je narejen tudi za računalniško obdelavo, se bomo pa nanj navadili; pomagati pa morajo seveda ustrezne službe v organizacijah združenega dela. Na osnovi podatkov iz obrazca bo možno naenkrat ugotoviti, do katerih vrst pomoči ima občan oziroma družina pravico; otroški dodatek, subvencija k stanarini, znižanje prispevka za vrtec ali socialni zavod itd. Za pomoči, ki so trajnejše narave, bo zadoščalo, da se vsako leto do 15. februarja sporoči podatke o vseh dohodkih družine, na njihovi podlagi pa bo možen izračun, do katerih pomoči je družina upravičena.

Sporazum tudi določa, da lahko pristojni delegatski organ skupnosti pooblasti strokovnega delavca, da za tiste zahteve, ki so jasni in nesporni, sam izdela ugotovitveni sklep o upravičenosti do pomoči. Če je npr. popolnoma jasno, da družini pripada otroški dodatek — višina dodatka pa je samo stvar izračuna glede na višino družinskih dohodkov, o tem ni potrebno posebej sklepati na seji samoupravnega organa. Jasno je, da se bo s to poenostavitvijo skrajšal čas postopka in da bo

treba manj administriranja; vse skupaj je to dokajšen prihranek — z delom ob postopkih bo zaposlenih manj ljudi, vse skupaj bo tudi manj stalo. Da tudi tega dejstva ne gre zanemariti, kaže npr. podatek, da v Sloveniji prejema razne oblike socialno-varstvenih pomoči okrog 240.000 prejemnikov — sem pa niso vštet vsi zavezanci, ki plačujejo »znižane« prispevke za storitve. Samo s postopki je v strokovnih službah interesnih skupnosti zaposlenih okrog 1.200 delavcev.

Vprašanja, ki so v dosedanjih razpravi še nerešena, ker je o njih veliko nasprotnih mnenj, pa bi morali tembolj temeljito obravnavati v podaljšani razpravi. Gre predvsem za vprašanje, ali naj bodo višine pomoči in prispevkov enake v vsej Sloveniji — mnogi so v razpravah terjali prav to, meneč, da je Slovenija majhen prostor in da je zato nesprejemljivo, da bi bili občani v različnem položaju — ali pa naj se s sporazumom dogovorijo samo obvezne minimalne višine, vsaki občinski skupnosti pa prepusti, da v skladu z možnostmi zbere več sredstev in svojim občanom zagotovi višjo raven socialne varnosti? Drugo vprašanje je, kako določiti minimalno dogovorjeno raven socialne varnosti po izračunih življenjskih stroškov ali v razmerju do povprečnih osebnih dohodkov? Tretje vprašanje, ki pa se ne nanaša le na besedilo sporazuma, pač pa tudi na prakso, ki se bo ob njem oblikovala, pa je, kako zagotoviti, da bi se zapisana načela čimprej in čimpolneje uresničila. Vtem smislu pa javna razprava tokrat ni le razprava, ampak tudi ustvarjalni prispevek k spreminjanju prakse. Marija Čigale

Skupščine občin in posebnih družbenopolitičnih skupnosti se morajo po sprejetem rokovniku sestati med 15. in 26. marcem. Na svojih sejah izvolijo predsednike in podpredsednike skupščin občin, predsednike in podpredsednike zborov skupščin občine ter na skupni seji vseh zborov predsednika (in člana) predsedstva SR Slovenije.

Republiška skupščina se bo sestala predvidoma 11. aprila. Delegati vseh treh zborov bodo s tajnim glasovanjem izvolili člana predsedstva SFRJ iz SR Slovenije, opravili volitve predsednika in podpredsednikov Skupščine SRS ter volitve predsednikov in podpredsednikov zborov Skupščine SRS. Med drugimi volilnimi opravili bodo izvedli tudi nadomestne volitve v delegacijo Skupščine SRS za Zbor republik in pokrajini Skupščine SFRJ.

Republiška skupščina bo na skupni seji vseh zborov 7. maja razglasila izvolitev in objavila sestavo Predsedstva republike, zvezna skupščina pa bo 15. maja razglasila sestavo Predsedstva SFRJ in objavila njegovo sestavo.

nosti, zato delovni ljudje in občani ne bodo neposredno volili v temeljnih organizacijah združenega dela in skupnostih, razen tam, kjer bodo opravili nadomestne volitve za člane temeljnih delegacij.

Poleg volilnih opravil, ki jih zahtevajo ustavna dopolnila, bomo letos v naši republiki morali opraviti tudi vse v zvezi z izvolitvijo člana predsedstva SFRJ iz Slovenije, ki mu letos poteče mandat, prav tako pa tudi za predsednika (in člana) predsedstva SRS, ki mu prav tako, v skladu z določili ustavnih dopolnil, preteče dveletni mandat. K temu moramo dodati še nadomestne volitve za člane delegacije skupščine SRS v zboru republik in pokrajini, skupščine SFRJ in delegate v družbenopolitičnem zboru slovenske skupščine.

Priprave na volitve so se začele že proti koncu lanskega leta, ko je Socialistična zveza delovnih ljudi Slovenije sprejela program dejavnosti za izvolitev nosilcev delegatskih dolžnosti, ki jim letos poteče mandat.

Gre seveda za zahtevna opravila socialistične zveze in zveze sindikatov na področju evidentiranja in kandidiranja

reneh odločali o kandidatih za najodgovornejšo dolžnost v delegatskem sistemu. Tudi tedaj, ko bodo nosilci delegatskih dolžnosti še dve leti opravljali to delo, kar ustavna dopolnila omogočajo, ne smemo mimo ocene uspešnosti njihovega dela v preteklem mandatnem obdobju. Predvsem moramo ocenjevati, v kolikšni meri so kos zahtevnosti nalog in družbeni problematiki ter koliko so s svojim zgledom, načinom in metodami dela pripomogli k uveljavljanju in avtoriteti delegatskih odnosov. Bržkone bodo pri tem v pomoč tudi lanske celovite ocene o uresničevanju delegatskega sistema, ki jih je potrebno upoštevati in uporabljati tudi za kritično analizo uspešnosti posameznika na odgovornih družbenopolitičnih dolžnostih.

Že tedaj, ko smo v Sloveniji sprejemali ustavna dopolnila ter se odločili za dvoletni mandat z možnostjo enkratne ponovne izvolitve, smo poudarjali, da tega ni moč razumeti tako, da bi sedanji nosilci delegatskih dolžnosti samodejno ali pa celo brez kandidacijskih postopkov in volilnih opravil ponovili mandat še za dve leti. Vsi morajo skozi ustrezna »rešeta«, prvo in najpomembnejše pa je zagotovo temeljna kandidacijska konferenca v temeljnih or-

Predlog evidentiranih možnih kandidatov za nosilce delegatskih dolžnosti, ki jim v letu 1984 poteče mandat

Predsedstvo Republiške konference SZDL Slovenije je na 2. seji 24. januarja 1984 v skladu s kandidacijsko funkcijo oblikovalo predlog evidentiranih možnih kandidatov za nosilce delegatskih dolžnosti, ki jim v letu 1984 poteče mandat. Pri tem je poudarilo:

Priprave na volitve potekajo v zahtevnem času. Spopadamo se z vsemi znanimi gospodarskimi in družbenimi težavami. V našo zavest vse bolj prodira spoznanje, da je njihovo premagovanje tesno povezano z uresničevanjem dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije in z nadaljnjim utrjevanjem političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Zavedamo pa se, da moramo izpolnjevanje teh nalog odločneje in pogosteje povezovati tudi z vprašanji kadrovske politike in konkretnih kadrovskih rešitev za dolžnosti v združenem delu, pa tudi za vse ostale družbenopolitične dolžnosti. Zato je kadrovanje nosilcev delegatskih in družbenopolitičnih dolžnosti izredno odgovorna naloga.

Predsedstvo SFRJ je najvišje in najodgovornejše kolektivno vodstvo, ki je v preteklem obdobju učinkovito uveljavljalo svojo, z ustavo opredeljeno dolžnost. Z veliko stopnjo politične odgovornosti je potrdilo svojo vlogo in pomen pri družbenopolitičnem in ekonomskem razvoju Jugoslavije ter pri uveljavljanju politike neuvrščenosti. Ko je Predsedstvo Zvezne konference SZDL Jugoslavije razpravljalo o pripravah na volitve članov Predsedstva SFRJ, je ugotovilo, da je predsedstvo s kolektivnim delom in odgovornostjo, oprto na revolucionarne izkušnje pri iskanju ustreznih rešitev, v interesu vseh — tako celotne federativne skupnosti kot narodov in narodnosti ter njihovih socialističnih republik in avtonomnih pokrajin — uspelo usklajevati številna, pogosto tudi protislovna stališča. S svojim delom si je pridobilo ugled doma in v svetu. Naloge Predsedstva SFRJ bodo tudi v prihodnje težke in odgovorne. To moramo upoštevati pri presoji o tem, koga bomo izvolili v ta najvišji organ Jugoslavije.

Prav tako moramo za dolžnosti predsednika in člana Predsedstva SRS izbrati kandidate med tistimi, ki so s svojim delom dokazali privrženost temeljnim vrednotam socialistične samoupravne skupnosti in pripomogli k oblikovanju in utrjevanju političnega sistema socialističnega samoupravljanja, k izpolnjevanju programa ekonomske stabilizacije in so si s svojim revolucionarnim delom, izkušnjami in delovno zavzetostjo pridobili zaupanje in ugled med ljudmi.

Glade oblikovanja predlogov kandidatov za nosilce dolžnosti v Skupščini SRS in skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti v republiki je bila že v pripravah na volitve usklajena usmeritev, da bi kadrovske rešitve povezali z odgovornostjo opravljanja dolžnosti v celotnem štiriletnem mandatnem obdobju. To predvidevajo tudi ustavna dopolnila, ko omogočajo, da se dveletni mandat posameznega nosilca dolžnosti lahko še enkrat ponovi. Zato je večina dosedanjih nosilcev teh dolžnosti ponovno evidentirana za možnega kandidata za isto dolžnost in le tam, kjer obstajajo utemeljeni razlogi, so predlagani novi kandidati.

Predsedstvo Republiške konference SZDL Slovenije predlaga vsem delovnim ljudem in občanom ter njihovim organiziranim socialističnim silam, da o evidentiranih možnih kandidatih razpravljajo na sejah temeljnih in občinskih kandidacijskih konferenc in s tem izpolnjujejo svojo odgovorno dolžnost, ki jo imajo pri uveljavljanju kadrovske politike za najodgovornejše družbene dolžnosti.

Možni kandidati za člana Predsedstva SFRJ iz SR Slovenije, oziroma za predsednika Predsedstva SR Slovenije in člana Predsedstva SR Slovenije so:

France Popit rojen 3. 8. 1921 na Vrhniki, član ZKJ od leta 1941. Je član predsedstva SR Slovenije.

Stane Dolanc rojen 16. 1. 1925 v Hrastniku, član ZKJ od leta 1944. Je zvezni sekretar za notranje zadeve in član Zveznega izvršnega sveta.

Janez Stanovnik rojen 4. 8. 1922 v Ljubljani, član ZKJ od leta 1944. Je zvezni svetovalec v Zveznem izvršnem svetu.

Nosilci funkcij v Skupščini SR Slovenije

predsednik skupščine: Vinko Hafner, dosedanji podpredsednik skupščine: Silva Jereb, dosedanji. Jože Sušmelj, dosedanji predsednik zbora združenega dela: Martin Mlinar, dosedanji

predsednik zbora občin: Majda Poljanšek, rojena 1938, profesorica, Ljubljana, predsednica Republiškega komiteja za vzgojo, izobraževanje in telesno kulturo.

Viktor Seitel, rojen 1932, gozdarski tehnik, Radlje, predsednik Medobčinskega sveta SZDL koroške regije predsednik družbenopolitičnega zbora: dr. Ciril Ribičič, dosedanji

Nosilci funkcij v skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti v republiki

KULTURNA SKUPNOST SLOVENIJE — za predsednika skupš-

čine: Vladimir Kavčič, dosedanji

— za predsednika zbora uporabnikov: Jože Debevc, dosedanji

— za predsednika zbora izvajalcev: Mirina Zupančič, dosedanji

RAZISKOVALNA SKUPNOST SLOVENIJE

— za predsednika skupščine: Peter Kunc, dosedanji

— za predsednika zbora uporabnikov: Zvezdan Žlebnik, rojen 1949, dipl. inž. strojništva, Maribor, Medobčinska gospodarska zbornica za Podravje

— za predsednika zbora izvajalcev: Franc Lobnik, rojen 1942, dipl. inž. kmetijstva, Ljubljana, Biotehnična fakulteta Ljubljana

IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE

— za predsednika skupščine: Tone Ferenc, dosedanji

— za predsednika zbora uporabnikov: Janez Kučan, dosedanji

— za predsednika zbora izvajalcev: Marija Sočan, dosedanji

ZVEZA SKUPNOSTI ZA ZAPOSLOVANJE

— za predsednika skupščine: Andrija Vlahovič, dosedanji

SKUPNOST INVALIDSKO POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA SLOVENIJE

— za predsednika skupščine: Rudi Bregar, dosedanji

TELESNOKULTURNA SKUPNOST SLOVENIJE

— za predsednika skupščine: Tone Florjančič, dosedanji

— za predsednika zbora uporabnikov: Andrej Brvar, dosedanji

— za predsednika zbora izvajalcev: Miro Steržaj, dosedanji

ZDRAVSTVENA SKUPNOST SLOVENIJE

— za predsednika skupščine: Tatjana Kosovel, dosedanji, predlog še ni usklajen

— za predsednika zbora uporabnikov: Marija Drolc, dosedanji

— za predsednika zbora izvajalcev: Tone Florjančič, dosedanji

SKUPNOST SOCIALNEGA SKRBSTVA SLOVENIJE

— za predsednika skupščine: Jelka Firbas, dosedanji

— za predsednika zbora uporabnikov: Stanislav Erzetič, dosedanji

— za predsednika zbora izvajalcev: Nada Govec, dosedanji

SKUPNOST SOCIALNEGA VARSTVA SLOVENIJE

— za predsednika skupščine: Jože Božič, dosedanji

SKUPNOST OTROŠKEGA VARSTVA SLOVENIJE

— za predsednika skupščine: Nada Mikič-Bulc, dosedanji

— za predsednika zbora uporabnikov: Štefan Šoš, dosedanji

— za predsednika zbora izvajalcev: Ivica Kovač, dosedanji

ZVEZA STANOVANJSKIH SKUPNOSTI SLOVENIJE

— za predsednika skupščine: Slavko Uršič, dosedanji

— za predsednika zbora uporabnikov: Ivan Hrovatič, dosedanji

— za predsednika zbora izvajalcev: Andrej Komelj, dosedanji

Nadomestne volitve za izpraznjeni mesti v delegaciji Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ

Janez Drnovšek rojen 1950. leta, Zagorje, magister poslovno organizacijskih znanosti, individualni poslovodni organ Ljubljanske banke, Temeljne banke Trbovlje.

Franci Gerbec rojen 1943. leta, diplomirani pravnik, Domžale, predsednik odbora za samoupravljanje v združenem delu pri Gospodarski zbornici Slovenije

Jože Slokar rojen 1934. leta, dipl. inž. gradbeništva, Ljubljana, predsednik skupščine SIS za ekonomske odnose s tujino

Nadomestne volitve za izpraznjena mesta v Družbenopolitičnem zboru Skupščine SR Slovenije

Janez Drnovšek rojen 1950. leta, magister poslovno organizacijskih znanosti, individualni poslovodni organ Ljubljanske banke, Temeljne banke Trbovlje, član Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Lojze Fortuna rojen 1927. leta, dipl. politolog, sekretar Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Franc Grešak rojen 1927. leta, višji upravni delavec, upokojenec, iz Trbovelj, član Republiškega odbora ZZB NOV Slovenije

Božena Ostrovršnik rojena 1932. leta, predmetna učiteljica, Brežice, podpredsednica RK SZDL Slovenije

Jože Ulčar rojen 1925. leta, Jesenice, metalurški tehnik, Železarna Jesenice, član Republiškega odbora ZZB NOV Slovenije

V teku je usklajevanje še treh kandidatov, kar pa je povezano s kadrovske spremembami v Predsedstvu RK ZSMS; predlogi možnih kandidatov bodo usklajeni do seji občinskih kandidacijskih konferenc.

11. SKUPNOSTI POSLOVNO POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA SLOVENIJE

Varčevalci bodo po sklepu ZIS letos prihranili več kot 600 milijonov dolarjev

Zakaj dinarsko obrestovanje deviznih vlog

Odločitev Zveznega izvršnega sveta o izplačevanju dinarskih obresti za devizne vloge občanov je vzbudila precej komentarjev med ljudmi, še zlasti zato, ker se sprva niti ni vedelo, ali bodo varčevalci »morali« dvigovati dinarske obresti že takoj po novem letu, ali pa jim bodo bančniki k privarčevani vlogi deviz še enkrat, zadnjič, pripisali devizne obresti.

Ob tem ukrepu so se nedvomno najbolj oddahnili tisti, ki skrbijo za devizno bilanco države, saj so z eno potezo »privarčevali« nad 600 milijonov dolarjev. Nad to potezo so precej manj navdušeni bančniki, ki se bojijo, da bi posledice tega ukrepa utegnile odplaviti celoten prihranek in še kaj več. Velik del sedanjih deviznih vlog občanov v jugoslovanskih bankah so namreč vložili delavci v tujini in njihovi sorodniki. Vsi ti se lahko svobodno odločajo za obliko varčevanja in — če pogoji jugoslovanskih bank ne bodo dovolj zanimivi — bi lahko del tega kapitala začel odtekat drugam.

Sklep ZIS o dinarskih obrestih na devizno varčevanje bi torej lahko imel tudi neželjene posledice, toda ob sedanjih velikih tečajnih razlikah mu ni preostalo drugega, kot da se je moral odločiti za manjše zelo med možnimi.

Tu ukrep predvsem ne bo prizadel »drobnih varčevalcev«, ki hranijo kak dolar za morebitno potovanje v tujino, zato pa bo prizadel tiste, ki so jim devize stalni vir prihodkov na račun skupnosti in ki jim njihova vloga v banki omogoča, da celo živijo od obresti.

Novi ukrep bo družbi prihranil okrog 640 milijonov dolarjev deviz letno (še pred kratkim je bil tolikšen naš zaslužek od turizma), tečajne razlike na devizno varčevanje pa bodo letos znašale 400 milijonov dinarjev, kar je približno polovica vrednosti vseh osebnih dohodkov v državi.

Obračunavanje obresti v dinarjih pa bo nedvomno imelo tudi slabe posledice. Večina »drobnih varčevalcev« bo pustila devize tam, kjer so bile doslej — na deviznih računih in deviznih hranilnih knjižicah — veliki varčevalci pa bodo nedvomno začeli razmišljati, kam vložiti svoje prihranke, da bi se jim čimbolj obrestovali. To pa pomeni, da naša skupnost ni sposobna ponuditi ekonomske spodbude, da bi devize varčevali v domačih bankah, čeprav ima družba za te devize velik ekonomski interes. Resda zaradi upadanja vrednosti dinarja tudi sama glavnic predstavljajo močan motiv za varčevanje deviz, vendar je vprašanje, ali je ta motiv dovolj spodbudjujalen in ali ne bo del deviznih varčevalcev, kljub prepovedi, poskušal svoje devize hraniti v tujih bankah. Tovrstne prepovedi praktično ni mogoče izvajati, zlasti ne v državi, ki ima na stotisoče zdomevc.

Zato je takšna prepoved v sedanjih razmerah odjeknila kot dodatna kost, ki daje zaupanje v jugoslovanske banke in spodbuja razmišljanja, da bi dinarskim obrestim utegnil slediti še kakšen podoben nerazveseljiv ukrep. Olje na ogenj pa prilivajo različne (čeprav utemeljene) izjave, kot npr., da se s tečajnimi razlikami zaradi drsenja dinarja družbeno imetje preliva v zasebne žepe, da imetniki deviznih vlog s tečajnimi razlikami »bogatiijo« itd. Dejstvo je tudi, da smo z dinarskimi obrestmi domačim varčevalcem in deviznim delavcem na začasnem delu v tujini še enkrat potrdili svojevrstno ekonomsko neenakost med državljani. To pa ima lahko tudi posledice, ki niso samo ekonomske. Tudi krog tistih, ki imajo pravico do deviznih obresti, se bo razširil bolj, kot si mislimo, ker zdomci lahko pravico razpolaganja s svojim deviznim premoženjem prenesejo tudi na družinske člane. Poleg tega je vprašanje, v kolikšni meri je uresničljivo določilo, da morajo ti naši državljani v roku 90 dni po dokončni vrnitvi v domovino vse svoje prihranke prenesti v domače banke. Ali je to sploh možno storiti v tako kratkem času?

Treba je tudi poudariti, da je sklep ZIS presenetil številne varčevalce kljub že prej napovedanim spremembam v režimu deviznega varčevanja, kar dokazuje, da še nimamo jasne in trajne politike deviznega varčevanja. Pogoste nenadejane spremembe bi lahko privedle do nezaupanja varčevalcev v varčevalni sistem, to pa še malo ne koristi načrtom o porabi deviz za splošne družbene potrebe.

Napaka je bila tudi, da hkrati z objavo odloka o dinarskih obrestih ni bila objavljena njihova višina. Tako v prvih preračunavanjih varčevalcev manjka prav najpomembnejša podrobnost.

Kakorkoli že: bremena 600 in nekaj več milijonov dolarjev, kolikor bi morala država pripisati deviznim obrestim deviznim varčevalcem, se je država z odlokom ZIS o dinarskih obrestih deviznih vlog znebila. Toda odločilnega pomena za nadaljnji razvoj dogodkov bo vendarle, kaj se bo dogajalo s tremi, štirimi in več milijardami dolarjev, ki jih varčevalci hranijo v nogavicah — da o milijardah dolarjev na tujih bankah sploh ne govorimo. Če se bo sedanje »prerazporejanje« zasebnega privatnega kapitala še nadaljevalo v škodo jugoslovanskih bank, bo morala država zaprositi za toliko večja posojila na tujih tržiščih kapitala.

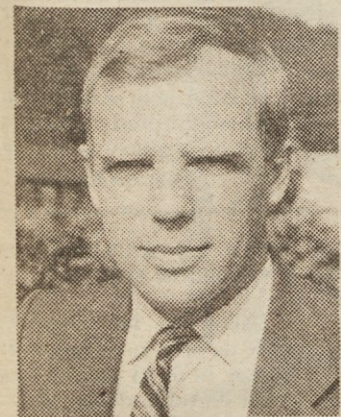
Tokrat pa se bo povsem jasno pokazalo, kako malo pomembna so prerakanja, kam vse se pretaka zasebno premoženje in kdo bogati na račun inflacije v primerjavi z bremenom, ki si jih nalagamo s posojili v tujini.

Vinko Blatnik

Gospodarski položaj sozda Gorenje se postopno izboljšuje

Izjemni napori za sanacijo razmer

Občutno so povečali proizvodnjo, storilnost in izkoriščenost zmogljivosti, toda nepokrita izguba zamegljuje razvojne možnosti

Predsednik zacusnega kolektivnega poslovnega organa Herman Rigelnik

V sestavljeni organizaciji združenega dela Gorenje-Titovo Velenje so se 7. junija lani odločili začasni ukrep družbenega varstva in začeli pripravljati sanacijski program. Po šestih mesecih prizadevanj lahko ugotovimo, da imajo še velike težave (izguba, nelikvidnost), vendar se njihov gospodarski položaj postopoma le izboljšuje.

Predsednik zacusnega kolektivnega poslovnega organa Herman Rigelnik in njegovi sodelavci so se v drugi polovici lanskega leta lotili temeljite analize gospodarskih, poslovnih, razvojnih in organizacijskih razmer v sozdu Gorenje. Oblikovali so 13 delovnih skupin, ki so z razčlenitvijo notranjih razmer ugotovile, da družbenoekonomske odnose v Gorenju niso urejeni (prevladujejo kupoprodajni), informacijski sistem ne deluje dobro, notranja organiziranost ni ustrezna, razvojno-programska usmeritev je nedodelana, nenehno menjavanje vodilnih ljudi pa je slabo vplivalo na notranje razmere. Analiza je prav tako pokazala, da se je po odhodu nekdanjega generalnega direktorja Ivana Atelška sistem vrednot v Gorenju zrušil, ker je bil prej opit predvsem na njegovo avtoriteto in avtokratski način dela, ki je seveda dal nekatere poslovne rezultate.

Med delovnim obiskom podpredsednice slovenskih sindikatov Francke Herga in predsednika ROS delavcev kovinske in elektro industrije Ivanom Kramerjem so vodilni delavci pojasnili, da so diagnozo stanja v Gorenju dopolnili z ocenami delavcev Gorenja, nato pa so se lotili izdelave sanacijskega programa. Ističasno so začeli izpolnjevati še zahtevnejšo nalogo zagotavljanja primernih proizvodnih, organizacijskih in drugih možnosti za dosledno sanacijo razmer. Zavedali so se, da morajo 18.000-članski kolektiv resnično mobilizirati za morda najzahtevnejšo nalogo v zgodovini Gorenja. In kaj so dejansko naredili? Ker je primanjkovalo delavcev v proizvodnji, so jih okoli 400 pre-

mestili iz rezijskih služb. Tudi precej drugih rezijskih delavcev se je enkrat ali dvakrat mesečno ob prostih sobotah lotilo proizvodnega dela. Tako so omilili razlike med proizvodnimi in rezijskimi delavci, ki pravzaprav živijo od istega dohodka, ki ga skupno ustvarjajo. Na podlagi številnih stikov z dobavitelji surovin in reprodukcijskega materiala se je občutno izboljšala preskrba proizvodnje, proizvodni zastoji pa so se močno zmanjšali. Delavci so se tudi odločili, da bodo tudi z nadurnim delom pripomogli k izpolnjevanju proizvodnih in izvoznih nactov. Najboljši sadovi teh izjemnih naporov vodilnih ljudi in delavcev v proizvodnji in režiiji so: do konca leta so poravnali okoli 20 milijonov dolarjev starih obveznosti; v drugem polletju so povečali proizvodnjo za 21 odstotkov, storilnost pa za 20 odstotkov; izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti se je dvignila s 60 na 90 odstotkov; proizvodni naer so izpolnili skorajda v celoti, čeprav je bil zelo ambiciozen; izvoz so povečali za 35 odstotkov (v primerjavi z enakim obdobjem predlani) in je znašal 83 milijonov dolarjev; uvozne potrebe so v celoti pokrili z izvozom; v lanskem drugem polletju so začeli rentabilno poslovati in posami zmanjševati sprotno izgubo.

Kljub tem delovnim uspehom, ki so bili doseženi v razmeroma kratkem času in na mah, pa v Gorenju nimajo mirnega spanca. Skupna izguba delovne organizacije Tovarna gospodinske opreme Gorenje, Gorenja Promet Servis, TIKI Gorenje Ljubljana in likvidirane Körtina (Gorenje Körtina Elektronik) je namreč še vedno zelo visoka (5.246,1 milijona dinarjev) in v glavnem nepokrita, pri čemer pri ocenah lanskim izgub niso vštete tečajne razlike za odprte devizne obveznosti. Gorenja Tovarne gospodinske opreme. Res je sicer, da so slovenske banke Gorenju priskočile na pomoč, da so mu nekatere devizne obveznosti spremenile v dinarske in podobno. Toda si napori delavcev Gorenja ne bodo rodili pravih sadov, če Gorenje ne bo dobilo finančne injekcije, ki mu bo omogočila normalno tekoče poslovanje, dinarsko in devizno likvidnost in odprla jasno razvojno perspektivo do leta 2000 in še dlje. Brez te pomoči napori vodilne ekipe in vseh zaposlenih Gorenja ne bodo pripeljali na »zeleno vejo«.

Kljub temu da v Gorenju brez te pomoči ne morejo upati na stabilni razvoj, si še naprej krčevito prizadevajo, da bi izrabili vse notranje rezerve in možnosti za učinkovitejšo gospodarjenje v sedanjih izrednih razmerah. Sklenili so, da bodo tudi letos povečali produktivnost dela še za 20 odstotkov in da se bodo še bolj približali cilju, ko naj bi Gorenje pridobilo okoli 55 odstotkov do-

hodka z izvozom. Z organizacijskimi spremembami, tehnološkimi izboljšavami in stvarnim nactovanjem bodo poskušali čim bolj zmanjšati materialne stroške, okrepiti sicer razgibano notranje samoupravno in družbenopolitično življenje in podobno. Trd oreh bodo zlasti nekatere rezijske strukture, ki kljub delovni zagnanosti večine zaposlenih še stojijo ob strani in se nikakor nečejo vključiti v sanacijska prizadevanja, ali pa — vsaj nekateri — novim nalogam enostavno strokovno in samoupravno niso kos in jim bo treba dati drugo delo.

Na koncu kaže zapisati, da

pravzaprav tudi drugi delavci v tej občini »živijo« z Gorenjem, saj so na primer v REK Titovo Velenje delali ob prostih sobotah, v znak solidarnosti z delavci Gorenja. Tudi podpora republiškega političnega vrha delavcem Gorenja veliko pomeni. A kot že rečeno, nekateri strokovnjaki v tej organizaciji razmišljajo, da bi šli drugam ravno zato, ker razvojne možnosti Gorenja še niso docela znane. Vprašanje je torej, ali bo Gorenju z zunanjo pomočjo vendarle uspelo v celoti izboljšati gospodarski položaj in obdizati najbolj sposobne kadre.

Emil Lah

SIP in Agros v letu kakovosti

Večji izvoz boljših izdelkov

Savinjski kolektiv SIP, ki bo spomladi praznoval svojo 30-letnico, izdelal letno 38.700 kmetijskih strojev v vrednosti 3690 milijonov dinarjev. Obletnico naj bi obeležili z dograditvijo novih proizvodnih prostorov za grobi razrez in pripravo materiala, kar bo zagotovilo neprekinjen transport in obdelavo le-tega. V ta namen so si — za nakup sodobne nemške, japonske in druge opreme — izposlovali posojilo mednarodnega monetarnega sklada v višini 1,6 milijona dolarjev.

Delavci SIP bodo poslej izdelovali še zahtevnejše in kvalitetnejše stroje, hkrati pa za 20 odstotkov povečali tako proizvodnjo kot tudi izvoz. Delavski svet SIP je letošnje leto proglasil za »leto izvozne kvalitete«, kar naj bi jim naposled omogočilo, da njihovi izdelki niti v končni obdelavi ne bodo več zaostajali za kakovostjo najbolj priznanih tujih proizvajalcev.

V SIP so se pred ustanovitvijo sozda Agros spoznali, kako smotno je povezovanje specializiranih proizvajalcev kmetijske mehanizacije. Povprečni poslovni rezultati Agrosa — celotni prihodek približno 12 milijard, od tega četrtnina dohodka in skupna akumulacija dobro milijardo — sicer še krepko zaostajajo za Sipovimi — celotni prihodek od 4,2 do 4,4 milijarde, doho-

dek vsaj 1,5 in akumulacija nekaj več kot toliko — vendar pa je to posledica vključevanja organizacij, ki so samostojne — prej dosegle slabše rezultate, nekatere pa so v sozd celo prinesle izgubo. Zasluga združenja, ki bo letos ustanovilo še lastno interno banko, pa je že bil uspešen skupni nastop na novembrskem sejmu kmetijske mehanizacije v Bologni, kjer so z združenimi moči uspeli prodati 3150 strojev v skupni vrednosti 3 milijarde 280 milijonov lir.

Širši družbeni interesi spodbujajo povezovanje izdelovalcev kmetijske mehanizacije v specializirani sozd, kakršen je Agros, predvsem zavoljo naraščajočih domačih potreb in omejenega uvoza. Medsebojno povezani izdelovalci polizdelkov (na primer Tehnostroj podvozje, Ferralit gonila, Olga Meglič hidravlični sklopi itd.) so v sklenjeni reprodukcijski celoti laže kos zahtevam domačega trga, kjer s proizvodnjo 100.000 enot letno že pokrivajo blizu tri četrtine vseh potreb. Agros, ki nudi obilo možnosti za delitev dela in zagotavlja enakopravno dohodkovno soudeležbo, je odprt in privlačen za nove članice: trenutno se z njim združujeta Lovrenc na Pohorju (odkovki, rezila) in ljubljanski Agrostroj (namakalne naprave in drugi izdelki za mehanizirano kmetijstvo).

Igor Žuček

Vozel na cenah

Zvezni izvršni svet je zamrznil cene, da bi preprečil skokovito inflacijo. V času zamrznitve bo skušal razvozlati zapletene cenovne odnose. Rejci živine pa bodo v istem času skušali odmotati klobčič problemov s prehrano (živine). Koruze za krmo imajo (reji v Prekmurju na primer) največ za nekaj tednov. Nove po zamrznjenih cenah ni moč kupiti nikjer. Gre za to, ali plačati za koruzo več, kot je dovoljeno (in tvegati visoke kazni), ali se dogovoriti s prodajalci koruze, da bi v času zamrznitve plačali, kolikor dovoli zvezna vlada, kasneje pa poravnali razliko? Ali bi kazalo koruzo uvoziti (kdo in s čigavimi devizami)? Ali pitati s pšenico (kdo je ima dovolj)? Ali pa bi kazalo nameniti za zakol toliko živine, da bi se pretolkli z zalogami krme skozi zamrznitveno obdobje?

Kdor ve odgovor, naj ga pove. Živinorejci mu bodo hvaležni!
B.R.

Brošura iz zbirke AKTUALNA TEMA št. 24

Kako v praksi uresničiti dolgoročni program ekonomske stabilizacije

Uvodna beseda predsednika Republiškega sveta ZSS Marjana Orožna in razprava člana predsedstva SFRJ Sergeja Kraigherja na posvetu predsednikov občinskih, medobčinskih in mestnih svetov ZSS, predsednikov in sekretarjev republiških odborov sindikatov dejavnosti, članov republiškega sveta ZSS ter članov sveta ZSJ iz Slovenije

KAKO GOSPODARIMO

Razprava Sergeja Kraigherja v pogovoru s predstavniki poslovnih in samoupravnih organov ter vodstev družbenopolitičnih organizacij v delovni organizaciji Tekstil Tonosa ob obisku te organizacije združenega dela 2. novembra 1983

Delavci naj bodo o vsem na tekočem

4

Delavce moramo informirati tako, da bo razvidno materialno in družbeno bistvo konkretnega problema, njegova objektivna povezanost z drugimi problemi in soodvisnost pri njihovem reševanju, skupaj z dejstvom, da gre pri tem za neposredni medsebojni odnos med delavci tako kot so organizirani v samoupravnih organizacijah in skupnostih. S takšnimi prijemi bo mnogo laže opredeliti, katera so tiste prednostne dejavnosti in naloge, ki v danih razmerah in v okvirih razpoložljivih sredstev rešujejo ključne probleme in zato najustrežneje izražajo skupni interes. Potem bodo tudi delegacije v skupščinah, še zlasti v zborih združenega dela, drugače delovale in se z večjo motiviranostjo, poglobljenostjo in, na podlagi tega, tudi z bolj utemeljenimi zahtevami pojavljale na zborih združenega dela, ob večji odgovornosti za odločitve, ki jih bodo sprejeli v teh zborih.

V Dolgoročnem programu ekonomske stabilizacije smo tudi zapisali, da je treba mesto in vlogo poslovnih bank kot finančnih asociacij združenega dela ne le institucionalno, temveč tudi dejansko uskladiti s temeljnimi opredelitvami o funkciji in položaju bank v našem sistemu. To velja tudi za sklade skupnih rezerv. V bankah se proces njihovega preoblikovanja v specializirane finančne organizacije združenega dela praktično še ni začel, saj banke še naprej delujejo z mnogimi obeležji organizacij, odtujenih od delavcev v TOZD, čeprav obračajo njihova sredstva, ki jih imajo na svojih računih v bankah. Zato je sestavni del boja za samoupravljanje, da razširjeno reprodukcijo postavimo in utrjujemo na samoupravnih osnovah, ena glavnih nalog pri tem pa je, da v bankah uveljavimo odločilno besedo delegatov delavcev TOZD in da so ti delegati tudi delavcem TOZD odgovorni za sprejete odločitve v organih upravljanja v bankah. Delegati morajo imeti pri tem takšno mesto in vlogo, da bodo tudi zaradi lastne odgovornosti sproti obveščali delavce in delavske svete o predlaganih rešitvah, o tem, kako uresničujejo sprejete sklepe. Tudi če so se sprejete odločitve izkazale za napačne — pa o njihovih posledicah. V tem smislu delegatski sistem v bankah še zelo malo živi v stvarnosti — tudi zato, ker ponavadi delegate izbirajo iz poslovnih sestav in strokovnih služb. Tako pogosto ni vzpostavljena niti nujna delovna povezava delegatov z delavskimi sveti, do delavcev v delovnih enotah pa ta problematika večinoma ne pride.

Nenadomestljiva vloga zborov združenega dela

Temeljno vprašanje pa je prav v tem, kako zagotoviti, da bi bil delavec v TOZD sproti obveščen o vseh bistvenih vprašanih in da bi imel stvarne možnosti za neposredno vključevanje v njihovo reševanje. V končni posledici se namreč prav na delavčevih plečih lomijo vsi ti problemi: na njem obvisi breme njihovega reševanja. Delavec je lahko nekaj časa potrpežljiv, toda če mora nemočno opazovati, da se problemi zaostrevajo, če ne vidi pri tem ustrezne dejavnosti delavskih svetov, delegacij in sindikata, ki bi odpirala izhode in ga tudi neposredno vključevala v svoja prizadevanja, če zaradi tega izgubi zaupanje v sindikat, delegacije itd., potem mu tudi ne preostane drugega, kot da izrazi svoj protest — v skrajni sili s prekinitvijo dela. Navadno terja veliko energije in napora, da premostijo takšne konfliktno razmere, zlasti če se izrazijo v hujših oblikah.

Prav zato tako odločno vztrajamo pri zahtevi, da morajo imeti delavci TOZD takšno mesto in vlogo, da so sproti seznanjeni z vsem dogajanjem, da imajo vpogled v njegove bistvene značilnosti, in predvsem, da imajo možnost resnično odločiti in vplivati na odločitve. Zato gre pri tem vprašanju v bistvu za iskanje odgovora na vprašanje, kako v vseh oblikah, v katerih je delavec samoupravno organiziran — od delavskih svetov, delegacij, zborov delavcev in drugih oblik odločanja, skupaj z delovanjem sindikatov, zveze komunistov in drugih družbenopolitičnih organizacij — uveljaviti takšno vsebino dela in življenja v organizacijah združenega dela in v združenem delu kot celoti, s pomočjo katere bodo bolj uspešno presegali odtujenost delavcev od stvarnega odločanja. Samoupravna organiziranost delavcev v vseh svojih oblikah mora biti tako naravnana po svoji vsebini — in temu ustrezno organizirana — da bodo delavci dobili odločilno besedo v svoji samoupravni organizaciji ali skupnosti in prek delegatov tudi v vseh odnosih medsebojnega povezovanja v družbeni reprodukciji in v družbi kot celoti. Tu je bistvena in odločilna vloga zborov združenega dela v skupščinah. To je bistveno, če hočemo v vseh odnosih v družbi imeti čiste račune in ob težavah in uveljavljanju odgovornosti tudi delavcu odkrito povedati, da je odločal o konkretni rešitvi. To pa seveda postavlja pred strokovne službe in družbenopolitične organizacije zelo zahtevne naloge: celoten proces priprav za odločanje o konkretnih zadevah morajo zastaviti tako, da bo ustvarjena možnost ustvarjalnega iskanja rešitev in da bo sprejeta rešitev v danih razmerah najboljša.

Zadovoljevanje skupnih potreb v občini — torej interesov in potreb, ki jih delovni ljudje in njihove samoupravne organizacije in skupnosti uresničujejo v samoupravnih interesnih skupnostih in z njihovo pomočjo — v osnovi še vedno temelji na proračunskem sistemu. Gre za programe, katerih nosilci so strokovne službe, na njihovi podlagi pa se nadaljuje praksa, ki sicer daje določene rezultate, vsebuje pa tudi logiko njenih avtorjev in nosilcev. Tako so ti programi le v majhni meri programi zadovoljevanja skupnih potreb ter navezani na tiste nosilce, ki ustvarjajo novo vrednost in dohodek — na delavce v TOZD — in odvisni od njih. V tem je glavni vzrok, da pri zadovoljevanju skupnih potreb praviloma presegamo stvarne možnosti, ki jih dopušča ustvarjeni dohodek.

(Dalje prihodnjič!)

Noč med ljubljanskimi komunalci

Dokler oni ne vedo zame...

Tema. Mir zmoti alarmni znak. Može se gnetejo po hodniku, hite čez dvorišče. Ozračje smotrnega nereda. Tam na hitro zlivajo vase vroč čaj. Zapanjanje plašcev med tekom. Na dvorišču se drug za drugim vžigajo motorji. Njihov hrum, smrad bencina, žaromet za žaromet odrija noč...

Vojašnica med vajo? Nak, ljubljanski komunalci pred zimsko akcijo, že sedmo ta mesec. Četrta noč zapored je pred njimi, med nočmi so pregarali tudi dneve. Oči rdeče, pod oteklimi vekami, obrazi upadli, kretnje medle, utrujene.

Ni hudo, kadar nameda veliko snega. Vrag je, kadar ga mede kot letos, skorajda iz dneva v dan. Ravno dovolj, da se ozreš za sabo in vidiš, kako pravzaprav nisi ničesar opravil. Delavoljnost je eno, volja pa drugo. Telo in dušo počasi načenja malodušje. Veš, da moraš na cesto. Življenje in delo morata v Ljubljani potekati normalno. To je tvoja služba, tvoja dolžnost. Hkrati pa te načenja nekakšna vdanost v usodo. Siziŕovo delo.

Od nekaj manj kot 2.000 ljubljanskih komunalcev jih je pozimi več kot polovica v pripravljenosti. Res pravcata vojaška organizacija, podeljena na intervencijske skupine, sektorje, koordinatorje... Organizacijski načrti, sheme, prednostne naloge. Za letos načrtovana sredstva so skorajda izčrpani. Sestane se štab. Kako priti do soli, ki je zmanjkuje, kje najti premostitvena sredstva za zimsko službo do pomladi, kako rešiti zagato z bencinskimi boni za kooperante in terence? Vprašavej cela vrsta, briše jih le trdo delo, neizmerna pripravljenost slehernega.

Kako je vse to nagrajeno, povprašamo. Ne dovolj, pa precej boljše kot lani, izvemo. Od začetka leta do februarja, ko velja stalna pripravljenost, so osebni dohodki večji za četrtno. Upoštevajo nadure, nočne dodatke. Delavci ne odklanjajo dela, kot so ga prejšnja leta. V tem času pa zanje ni brezbrzičnih nedelj, praznikov, prostih dni. Kamorkoli gredo, je nad njimi črni oblak. Moraš biti dosegljiv v vsakem času!

Lopata je kruh

Križarimo po mestu. Najpomembnejše poti so že očiščene, na vrsti so stranske in parkirišča, pločniki. Tudi kupi napluzenega snega ne bodo čakali na odjugo. Brez lopat ne gre. Može psujejo brezobzirno parkirane avtomobile, ki jim delo pošteno grenijo, če že ne povsem onemogočijo.

Ob Ljubljani, ki se peni pod tovari snega s tovornjakov, pridemo v Moste. Nasproti po pločniku nam blodi siva senca. Glava upognjena, pogled v tla, roka vleče za seboj lopato. Kako, bo šlo?

»Kaj bi pa radi?« nas odmeri začuden pogled. »Saj mora iti!« Mato Švabelj očitno ni vaju, da bi ga med nočnimi pohodi od kupa do kupa snega kdo ogovoril, pozdravil.

Iz Čukovca je doma, vasice v Medžimurju. Kaj da ga je prineslo v Ljubljano? Ja ljubi kruhek vendar. Trideset let bo tega, ko je najmlajši sedmih otrok s krpice zemlje priromal v naše mesto.

»V cestnem podjetju sem delal 13 let in ko je šel naš inženir pred 18 leti h komunalci, me je vzel s seboj. A za boljšo placo če sem šel? Figo, rekel je, da dobro delam in naj grem z njim, pa sem šel. Denarja je bilo manj.«

Mato je asfalter. Pozimi po snegu, poleti pod vrelim soncem in nad vrelim asfaltom. Enkrat vročina, drugič mraz, enkrat vlaga, drugič smrdljivi hlapi. Vselej pa lopata v roki.

»Brez lopate ni nič, to je kruh. Ne ločiva se že tri desetletja in še se ne bova, če bo zdravje dalo. Revma trga vse bolj, pljuča že težko sopejo, nahoda se ne znebit.«

Ko je Mato prišel v Ljubljano, se je vselil v barako blizu bežigradske občine. Žena, sin in hči pa sobica in luknja za kuhinjo. Dvajset kvadratov. Hči že dela v Saturnusu, sin je hišnik. Oba imata družini, otroke, eden je na poti. Družinski standard je zrasel. Še dve luknji v isti baraki.

Mate, si že slišal za solidarnost? Poznaš morda predsednika sindikata za Bežigradom, župana? Saj ste takorekoč sosedeje.

»Beži, če oni ne vedo zame, zakaj bi jaz vedel zanje?! Pa kaj me to sprašuješ? Da me ne za- jebavaš? Pusti me že pri miru, delati moram!«

Nak prijatelj, prav resno mislimo in pošteno. Boli nas, da po treh desetletjih garancija živis v baraki in praviš, da nimaš televizorja, časopisa, da nič ne bereš, da nikamor ne greš, razen morda včasih na brizganeč...

»Ajde, kaj te bo bolelo. Dokler bo lopata, ne bom lačen. Ne gnjavi me, ne bom čakal, da boš še kaj vprašal. Delat grem.«

In je šel. Morda je še ujel presenečeni zdravo. Še kratek klepet z njegovim delovodjo: »Lani si je Mate med zimsko akcijo hudo poškodoval rebra. Štiri mesece je ležal doma. Obiskal sem ga. Čepel je ob peči, razbeljeni do rdečine, meter stran pa ivje na tleh. Voda pri skupni pipi na hodniku, stranišče tudi skupno, zunaj. Streha zamaka. Ni prav, po toliko in tako trdem delu. Ni prav.«

Bolniška, manj kot 8 tisočakov. Delovodja je povprašal na sindikatu, kako bi bilo s pomočjo. Nič ne bi bilo. Nadure, nočno delo in povprečni mesečni zaslužek ni pod starim milijonom. Bolniška je res le od osnove, a pravilnik je pravilnik.

Noč se umika. Ko smo se prejšnji večer peljali za Rožnikom na Vič, je avto še plesal po razbrzdani brozgi. Ista pot, zdaj gladka, očiščena. Zjutraj smo zamudili službo. Pisalni stroj ropoče že v sončnem dopoldnevu. S strehe kaplja, žarki pobirajo sneg. A kaj, radio sporoča, da lahko proti koncu tedna spet pričakujemo padavine. Spet sneg. Spet bo pela lopata. Mate pravi, da dokler bo, ne bo lačen.

Ciril Brajer
Andrej Agnič

Mato Švabelj dela podnevi, dela ponoči. Dela in živi. To je vsa njegova zgodba.

Še kozarec čaja, kruh in piščanca v žep pa na delo v snežno noč.

Brezobzirnost voznikov onemogoča delo.

Brez lopat ne gre.

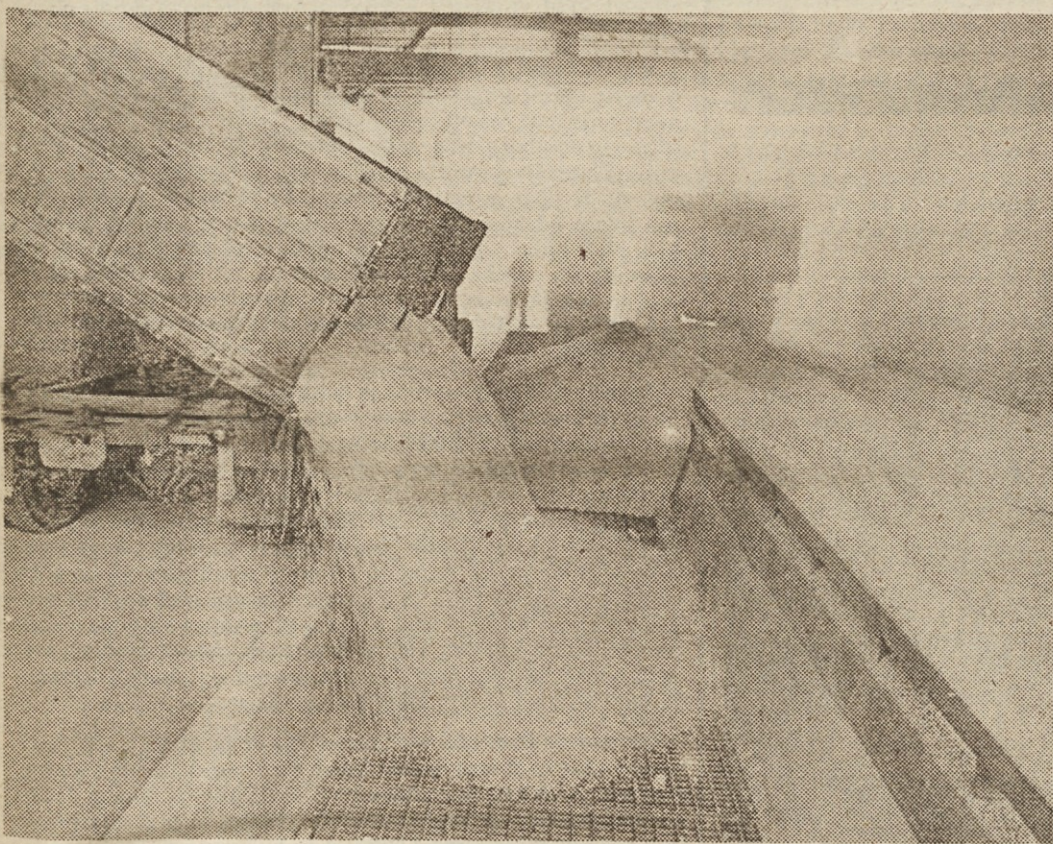

Ljubljana narašča s tovari snega.

Muhavost trga ne bi smela biti izgovor za nespoštovanje dogovora

Rumeno zlato in naše razvade

Slovenski mlinarji in peki si iz leta v leto bolj »belijo« lase s tem, kako bi si zagotovili dovolj osnovne surovine — pšenice za nemoteno oskrbo. To je sicer zelo občutljivo področje oskrbe, kjer imajo pomembno vlogo tudi država in njeni organi, vendar pa bi lahko bila njihova vloga precej manjša, če bi utrjevali odnose žitno-predelovalnih organizacij s kmetijskimi kombinati in zadrugami in jih spoštovali v obojestransko zadovoljstvo.

Toda žal ni tako. Čeprav doslej kupci nismo bili prikrajšani za svoj vsakdanji sveži kruh in bržkone tudi v prihodnje ne bomo, pa je vendarle treba opozoriti na nekatere težave, ki v verigi pridobivanja kruha, od setve do peke in prodaje, pestijo naše delovne organizacije v žitno-predelovalni industriji. Oglejmo si nekaj števil: tržne potrebe po pšenici v naši republiki so že nekaj let na približno enaki ravni, saj porabimo okrog 240.000 ton pšenice oziroma 186.000 ton moke letno. Le četrtino potrebne pšenice pridelamo doma, ostalo pa morajo slovenski mlinarji dobiti iz drugih žitorodnih območij v Jugoslaviji in iz uvoza. V prihodnje je tudi težko pričakovati bistveno večji delež slovenskega kmetijstva zaradi neugodnih naravnih razmer, ki se bo moral povečati glede na srednjeročni razvojni načrt kmetijstva in hotenja, da se že v prihodnjem letu naša republika 85-odstotno sama oskrbuje. Ta odstotek kajpak ne velja za pšenico. Zato bomo tudi v prihodnje odvisni od nabave pšenice v drugih republikah in v SAP Vojvodini.

Seveda pa je normalna oskrba s pšenico v dobršni meri odvisna predvsem od sodelovanja med slovensko žitno-predelovalno industrijo in pridelovalci pšenice. Gre za skupne naložbe v pridobivanje zemljišč za setev pšenice, za gradnjo skupnih skladiščnih zmogljivosti itd. Prav temu pa v žitno-predelovalni industriji Slovenije v zadnjih letih namenijo precej pozornosti. Tudi rezultati niso izostali, saj so si

na podlagi samoupravnih sporazumov in skupnih naložb slovenski mlinarji uspeli zagotoviti okoli 70.000 ton pšenice letno. Ne bo odveč, če dodamo, da so bili nekateri sporazumi sklenjeni pred sedmimi leti, ko takšnih težav pri oskrbi s pšenico ni bilo, skrb za normalno oskrbo s sovlaganji pa si je komaj utirala pot med pogodbenimi odnosi. Tudi v prihodnje se obetajo precejšnje možnosti za nadaljnja vlaganja v Vojvodini in Hrvaški, vendar bo očitno potrebno prej rešiti nekatere vzele pri financiranju novih zmogljivosti za pridelavo pšenice in koruze s sovlaganji, kajti ekonomski položaj slovenske žitno-predelovalne industrije ni rožnat, njena akumulacija pa ne zadošča, da bi se sama lotila zahtevnejših naložb.

In če bi že nekako povezali začetek s koncem in združili dovolj sredstev za sovlaganje, pa v zadnjem času sicer v preteklosti vzorno sodelovanje slovenskih mlinarjev s pridelovalci pšenice kaže nespoštovanje določil samoupravnih sporazumov, zlasti tistih, ki obvezujejo pridelovalca, da zagotovi partnerju dogovorjeno količino pšenice. Žitno-predelovalne organizacije so bile le po enem sporazumu v zadnjih treh letih prikrajšane za 36.222 ton pšenice in po drugem za 14.044 ton. Letna znižanja samoupravno dogovorjenih količin pšenice so torej precejšnja, povzročajo nejevoljo in bržkone ovirajo prizadevanja naših delovnih kolektivov za skupne naložbe za pridelovanje pšenice na tistih območjih, kjer so za to vse možnosti. Pri pridelovalcih pšenice in drugih pridelkov bi seveda lahko zelo hitro našli tudi nekaj opravičil, ker ne spoštujejo samoupravnih sporazumov in načel dolgoročnega poslovnotehničnega in siceršnjega dobrega poslovnega ravnanja in vedenja. Opravičljivo je, če obveznosti niso izpolnjene zaradi višje sile (poplave, suša), preprostemu človeku pa ne gre v glavo, da mlinsko-predelovalne organizacije ne dobijo dogovorjenih količin pšenice zaradi izvoza ali

ker kmetijski kombinati in druge organizacije ne dobijo iz Slovenije tako imenovanega »kontra« blaga, denimo gum za kmetijske stroje, kjer je potrebna devizna soudeležba kupca.

ravnano politiko, ki dolgoročne poslovne dogovore, ki temeljijo na združevanju dela in sredstev, vključujoč tudi financiranje naročene pridelave pšenice, jemlje kot navadni kupoprodajni odnos. V ustavo potrebno večkrat tudi marsikaj spremenijo in da je zato potrebno večkrat tudi marsikaj spremeniti v samoupravnih sporazumih. V tem procesu se srečujejo stvarni interesi delovnih kolektivov, ki so si dostikrat tudi različni, vendar se jih zagotovo da uskladiti in tako opredeliti nove odnose in nove obveznosti udeležencev v sporazumevanju, da se okrepi njihov in širši družbeni interes. Z aneksi k samoupravnim sporazumom med slovenskimi mlinarji in pridelovalci pšenice so se doslej le-ti znali sporazumeti o sofinanciranju naročene proizvodnje, lani tudi za devizno soudeležbo, pa čeprav je bilo v začetku dogovorjeno, da se združujejo le investicijska sredstva. Toda včasih nove zahteve pridelovalcev in tudi ukrepi bolj dišijo po izsiljevanju kot poštenem sporazumu. Možnosti za to sicer dajejo neurejene razmere na trgu s pšenico, stalno pomanjkanje

Temeljne organizacije združenega dela (mlinske) Žita, Mlinotesta in Merxa so pred sedmimi leti podpisale samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev s tozdom Tamiš — Sečanj delovne organizacije Žitoprodukt Zrenjanin. Združile so nekaj manj kot 35 milijonov dinarjev bančnih posojil za skladišče žit z zmogljivostjo 16.000 ton. Po sporazumu bi morale tako imeti letno zagotovljenih 32.000 ton pšenice za dobo petnajstih let. Odnosi so urejeni po načelu skupnega dohodka v skupnem tozdu, natančno pa so določene tudi druge obveznosti podpisnikov sporazuma. Pred štirimi leti se je temu samoupravnemu sporazumu pridružil tudi Intes ter si s tem zagotovil letno 10.000 ton pšenice, 15 milijonov dinarjev pa je vložil v skladiščne prostore in sušilnico.

Po tem sporazumu bi imele naše mlinske organizacije zagotovljenih 42.000 ton pšenice letno. Toda rezultati so v zadnjih treh letih takšni:

Količine po SAS	Realizacija		
Leto:	1981	1982	1983
42.000 ton zmanjšanje od dogovorjene količine	33.078	27.300	29.400
	21 %	35 %	30 %

Članice Žitne skupnosti Slovenije so leta 1980 sklenile samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev s PIK Sirmium iz Sremske Mitrovice. V 10.000-tonski silos so vložile 36 milijonov svojih sredstev, da bi si letno zagotovile 21.500 ton pšenice za dobo petnajstih let. Kaj kažejo podatki za zadnja tri leta?

Količine po SAS	Realizacija		
Leto:	1981	1982	1983
21.500 ton zmanjšanje od dogovorjene količine	18.216	17.190	15.050
	15 %	20 %	30 %

Če bi se tako vedle le posamezne organizacije, bi morda še zatisnili oči, se sprijaznili z dejstvom, da gre spet za slabo jugoslovansko navado, vendar ni tako, saj na nekaterih območjih, kot da bi šlo za tako na-

tega »zlata«, vendar te klavne razmere ne bi smele biti za nikogar izgovor za nespoštovanje sprejetih sporazumov, dogovorov in pogodb.

Marjan Horvat

PO SLEDEH DOGOVARJANJA

Certusov tozd Potniški promet Ptuj na novi poti

Iz oči v oči

Ni šlo zgolj za spor med skupinami v tozdu, pač pa za prizadevanje delavcev, da bi njihova samouprava zazivila

Ob koncu novembra lani sem pisal o razmerah v tem majhnem ptujskem delovnem kolektivu, ki so poltrudi mesec prej privedle do prekinitve dela. Takrat sem opozoril: »Če so vodstva gluha, so delavci glasni.« V Potniškem prometu Ptuj so namreč dolgo moledovali, najskličejo zbor delavcev, na katerem bi po samoupravni poti uredili svoje težave in odpravili slabosti, pa jim vodstva te prošnje niso uslišala, zato so se delavci sestali sami, med delovnim časom.

Od takrat, se pravi od 7. oktobra lani, ko so na izsiljenem sestanku prvič odkrito povedali, kaj jih teži, pa do 24. decembra, ko so na zboru delavcev razrešili vodjo tozda in se dogovorili o bodočem samoupravnem delu, so se večkrat sestali, poskali so vzroke svojih tegob in našli rešitve. Lahko bi rekli, da so v teh nekaj mesecih storili za svoj tozd in za samoupravo v njej več kot nekaj let prej.

Čaka pa jih še obilo trdega dela.

Pred dnevi me je Edo Kupčič, predsednik ptujskega občinskega sindikalnega sveta, popeljal v njihovo temeljno organizacijo, in Tone Čeh, vršilec dolžnosti vodje tozda, Janez Horvat, dozdajšnji predsednik osnovne organizacije sindikata in Marjan Pšajd, novi sekretar osnovne partijske organizacije, so pripovedovali:

Razprava o slabostih in napakah prejšnjega vodje tozda Egona Vaude je končana, o obtožbah na račun njegovega dela naj spregovorijo za to namenjeni organi zunaj kolektiva, kadrovska služba delovne organizacije pa naj ga takoj pokliče v Maribor, kjer so mu preskrbeli drugo delo. Disciplinska komisija bo proučila oceno delovanja Janeza Cafute, vodje prometne operative, in ukrepala. Vsakemu, ki bo še rovaril in kalil vodo, ki se je končno le zbirnila, bodo pokazali vrata. Potrebujemo dobre, tovariške

odnose in storili bodo vse, da jih bodo zagotovili.

Osebnih dohodke so uredili, z gibna vozila prevažajo potnike, čimprej pa bodo morali preskrbeti nove prostore, kajti zdajšnje delovne razmere so izredno težke. Pri tem jim bosta pomagala občinska skupščina in delovna organizacija. S konkurenčnim KGP tozd Avtopark bodo sprejeli samoupravni sporazum o poslovnem in tehničnem sodelovanju in usklajevanju voznih redov.

Na referendumu 16. januarja letos so podprli predlog samoupravnega preoblikovanja Certusa v dve delovni organizaciji — v prvi bodo trije tozdi prometa, v drugi pa štirje tozdi turizma in gostinstva. Glasovalo je 96 odstotkov delavcev, za reorganizacijo pa se jih je odločilo 87 odstotkov. Napovedovanja bivšega vodja tozda Potniškega prometa Ptuj, da bo referendum propadel, ker delavci bojda ne zaupajo nikomur več, so bila iz trte zvita. V novi delovni organizaciji že pripravljajo osnutke samoupravnih aktov, o njih bodo povedale svoja mnenja vse skupine v tozdih, maja pa bodo o njih odločali z referendumom.

Izkušnje, ki so jih pridobili v teh nekaj mesecih, pa opozarjajo, da morata sindikat in partija nenehno negovati in krepiti samoupravo. Sindikalni aktivisti in komunisti morajo delati med ljudmi. Le tako bodo svoje informativne skupine, v katerih prebirajo poročila strokovnih služb, spremenili v samoupravne organe, ki bodo učinkovito sodelovali pri odločanju.

»Če bi vse to pravočasno postorili,« je dejal Janez Horvat, »ne bi prišlo do prekinitve dela.« Marjan Pšajd pa je dodal: »Vse, kar nas teži, si bomo takoj povedali iz oči v oči, le tako bo moč zagotoviti dobro delo in boljše počutje delavcev.«

Janez Voljč

AKTUALNA TEMA
Pred izidom je brošura št. 26

Dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1984 z metodologijo za spremljanje dogovora in komentarjem

Cena brošure je 95 din

V boju za mir je pomemben vsak glas

Mednarodna mirovna manifestacija v Ljubljani

Pogajanja o popuščanju napetosti v svetu oziroma med blokoma so zašla v slepo ulico. Vnelo se je vse polno lokalnih vojn, čedalje več je intervencij in pritiskov. Oboroževalna tekma obeh veselil je vedno hujša. Milijardni izdatki za te namene slabšajo socialni položaj delavcev, narode dežel v razvoju pa pehajo v bedo in pomanjkanje. Stiriideset tisoč jedrskih bomb, katerih moč je milijonkrat večja od one, ki je uničila Hirošimo, ter vrsta drugega uničevalnega orožja že ogroža obstoj človeštva. Pri vsem tem pa se še vedno najdejo takšni, ki menijo, da je moč voditi in dobiti jedrsko vojno v Evropi, kjer sta koncentracija orožja in vojaških sil sicer največja na svetu.

Člani ZSS smo — posebno še v zadnjih mesecih, kljub dvomom nekaterih, češ, le kaj boste s tem dosegli, večkrat izrekli svoje ogorčenje nad omenjenim razvojem dogodkov ter se pridružili naporom vseh naprednih in miroljubnih sil, ki se bore za razorožitev, mir in napredek v svetu. Mislimo, da je za doseg tega cilja pomemben prav vsak glas. Več tisoč slovenskih delavcev se je tako ali drugače odzvalo pozivu Generalne skupščine OZN, ki je zadnji teden oktobra razglasila za teden boja za razorožitev. Izjave, ki so jih ob tej priložnosti sprejemali predvsem na izrednih zborih delavcev med odmori oziroma menjavi izmen, so bile marsikdaj nerodno sestavljene in brez običajnega diplomatskega jezika.

Vsebovale pa so najrazličnejše zahteve, od poziva velesilam, naj nadaljujeta pogajanja o raketah, do poziva starešem, naj svojim otrokom ne kupujejo igrače, ki spominjajo na nasilje in vojno.

Vse pogostejše so tudi skupne mirovne akcije s člani sindikatov sosednjih dežel. Vsi se še spominjamo več kot desetletja nazaj, ko so se v Ljubljani zbrala na prireditvi občinskega sindikalnega sveta iz Nove Gorice in federacije italijanskih sindikatov CGIL-

CISL-UIL iz Gorice na mejnem prehodu, ki povezuje staro Gorico z Novo. Ravno te dni pa so se začele priprave še na eno tovrstno in vsekakor edinstveno manifestacijo, ki bo v prizadevanju za skupni cilj zbrala več tisoč pripadnikov sindikatov Furlanije-Julijske krajine, Koroške in Slovenije — torej dežel, ki imajo različno družbenopolitično ureditev in različen mednarodni položaj.

Na zadnjem srečanju predstavnikov sindikatov omenjenih treh dežel oktobra lani v

Ljubljani je bila namreč sprejeta odločitev, da ZSS ob pomoči in sodelovanju sindikatov preostalih dveh dežel pripravi skupno mirovno prireditev v Ljubljani. Na njej bi prišla do izraza težnja delavcev treh dežel na stičišču Alp in Jadrana po razorožitvi, miru in sodelovanju.

Prireditve, ki se je bodo udeležili številni člani ZSS iz vseh koncev naše republike, bo v nedeljo, 11. marca 1984 ob 11. uri v veliki dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani. *Božo Cerar*

Gospodarska kriza v ZR Nemčiji

Lani največ brezposelnih

Brezposelnost pesti ZR Nemčijo že vse od začetka gospodarske krize, to je od leta 1980 dalje. Poročilo zveznega urada za delo iz Nürnberga navaja, da je povprečno število brezposelnih v tej državi decembra 1983 preseglo vse dosedanje rekorde in znaša 2.260.000. To je kar 390.000 nezaposlenih več kot decembra leta 1980, ko so zabeležili najvišjo stopnjo. Hkrati pa se je v ZR v tem mesecu zmanjšalo tudi število prostih delovnih mest — na vsega 63.800. Kljub tako neugodnim kazalcem pa ugotavljajo, da se je trend nekoliko obrnil, kar povezujejo z umirjenim ožvljanjem gospodarstva.

Brezposelnost je po regijah zelo različna. Največja ali 13,5-odstotna je v Bremnu. To mesto je močno prizadela kriza, predvsem ukinitve ladjedelnic. Visoko stopnjo brezposelnosti imajo tudi v Posarju (11,2%). Nanjo vpliva kriza tamkajšnjega železarstva in premogovništva. Sedanja kriza najmanj boleče preborevajo v deželi Hessen, kjer znaša stopnja brezposelnosti 7,7% ter na

Baden-Württemberskem (6%). Relativno nizko stopnjo brezposelnosti v teh dveh deželah pripisujejo razviti drobnii industriji, ki se hitro prilagaja spremembam tržišča.

V zveznem uradu za delo ugodno ocenjujejo zmanjšanje števila brezposelne mladine. Kljub zmanjšanju jih je brez dela 19.000 in je številka zaskrbljujoča, saj naj bi prav mladina zagotovila večino sredstev pokojninskega zavarovanja za izjemno neugodno starostno strukturo prebivalstva. Nizka stopnja natalitete ter podaljšana povprečna življenjska doba namreč vplivata na »staranje« nemškega prebivalstva.

Po panogah je nezaposlenost najvišja v gradbeništvu, kar je v tem sezonskem mesecu dokaj razumljivo. Izredno visoko je stanje brezposelnih tujih delavcev, o čemer pa si podatki včasih tudi nasprotujejo. Po ugotovitvah zveznega urada za delo jih je bilo decembra lani 290.000 ali 1% več kot leto prej, treba pa je dodati, da so mnogi, ki bi sicer spadali v pri-

število, že zapustili ZRN. Ta del brezposelnih je socialno najbolj ogrožen, saj jih med njimi kar tretjina ne prejema nikakršne socialne pomoči.

Sedanja liberalno-konservativna vlada si prizadeva ustvariti optimistično ozračje, češ da že prihajajo boljši časi. Temu v prid poudarja, da brezposelnost le ni dosegla števila, ki so ga predvidevali in se ga bali. Ali je ta optimizem upravičen? Psihološko ozračje in zaupanje prebivalstva in lastnikov kapitala v lastno gospodarstvo sta gotovo pomembna dejavnika za spodbujanje gospodarske rasti, vendar zgolj zaupanje podjetnikov v politiko vlade ni dovolj. Povsem nasprotno deluje na primer politika visokih obrestih ZDA, ki prepliva razpoložljivi potencialni investicijski kapital ZRN v spekulativne bančne naložbe zunaj države. Nadaljnja gibanja na področju zaposlovanja, s tem v zvezi pa tudi stopnja brezposelnosti v Zahodni Nemčiji, so v dobršni meri odvisna tudi od teh gibanj. Izreden vpliv na to področje pa ima tudi vključevanje avtomatov in računalnikov v pri-

svodni proces. V ZR Nemčiji računajo, da zapolni vsak avtomat kar tri delovna mesta. Prav za to pa se pri novih naložbah odloča vse več podjetnikov. Še hujše posledice pa naj bi imelo uvajanje računalnikov v upravno-administrativna dela, čemur se, kot vse kaže, ZR Nemčija ne bo mogla izogniti.

Tretja industrijska revolucija in njene posledice zaskrbnjujejo zahodnonemške sindikate. Njihova prihodnost je, če ne pride do korenitih sprememb, bolj črna kot svetla. Edino alternativo vidijo v skrajšanju delovnega časa, od krajanja delovnega tednika, delovne dobe, do delitve opravil delovnega mesta na več delavcev. Boj za 35-urni delovni teden, ki jo vodijo ti sindikati v letošnjih tarifnih pogajanjih, je zanje kot nosilec in zagovornik interesov delojemalcev prednostna naloga. V teh zahtevah jih podpira vse več znanih politikov. Podpira jih tudi vsa vladna opozicija socialdemokratov.

Nada Beltram

Visoke obresti so posledica politične odločitve, ne pa trga

Dolg nerazvitih nevarno raste

Dezele v razvoju bodo morale tudi letos najemati dolgoročno, srednjeročno in kratkoročno posojila v tujini, da bodo lahko odplačevale stare dolgeve in premagovale plačilnobilančne težave. Zato v ospredje njihovega razmišljanja o gospodarski prihodnosti vse bolj sili vprašanje, kako visoke obresti bodo morale plačevati zanje.

Višina obresti in drugi posojilni pogoji še posebej zanimajo najrevnejše dežele v razvoju, ki so že lani morale zaprositi za refinanciranje dela nakopičenih dolgov. V zahtevah po nižjih obrestih so še posebej glasne srednjeameriške države, ki so na primer doslej plačevale za najeta posojila kar 23-odstotne »povprečne« obresti. To jih je pripeljalo v položaj, ko so morale za odplačevanje dolgov odvajati celo 50 do 60 odstotkov izvoznih dohodkov, ki bi jih še kako potrebovale za normalno proizvodnjo in hitrejši gospodarski razvoj. Prezadolženost pa jih je prisilila, da so močno omejile uvoz, kar je njihovo gospodarsko rast vidno upočasnilo in začelo ogroziti normalno gospodarsko življenje in reprodukcijo.

Po nekaterih prvih ocenah je lanski celotni dolg dežel v razvoju, ki ne izvazajo nafte (dolgoročni, srednjeročni, kratkoročni, javni in zasebni) verjetno presegel 900 milijard dolarjev. Samo lani je moral nerazviti Jug odplačati 150 milijard dolarjev posojil, od tega kar 75 milijard dolarjev za obresti. S pomočjo novih posojil je nerazviti svet resda lahko poravnal stare obveznosti, ki pa so v zadnjih nekaj letih postale tako hudo breme, da ga nerazviti ne zmorejo več. Samo za primer: v ameriškem tisku lahko preberemo, da so 1982. leta dežele v razvoju dobile 57,4 milijarde dolarjev novih posojil, samo za obresti pa so morale plačati 59,2 milijarde dolarjev. Očitno je torej, da tako ne bo šlo naprej in da opozorila o možnem zlomu mednarodnega finančno-monetarnega sistema niso povsem brez podlage.

Ekonomske izvedenci Mednarodnega denarnega sklada, Svetovne banke in drugih mednarodnih finančno-denarnih ustanov se seveda problema prezadolženosti, ki se lahko spremeni v svetovni krah bančnega kapitala, dobro zavedajo in ga skrbno preučujejo. Toda kljub temu ZDA kot najmočnejša gospodarska in finančna sila bistveno ne spreminjajo politike do nerazvitih. Mednarodni denarni sklad, v katerem imajo odločilno besedo ZDA, je lani sicer pristal na ugodnejše, daljše roke odplačevanja posojil, na primer za nekatere latinsko-ameriške države (Brazilija bo posojila vračala 9 let, s petletnim moratorijem), ZDA pa so podružnici Svetovne banke za najrevnejše dežele v razvoju dale več tisoč milijonov dolarjev. Toda ameriška pomoč nerazvitim je veliko manjša, kot so jo ti zahtevali in kot bi jo resnično potrebovali, občitno višja gospodarska pomoč ZDA srednjeameriškim državam pa je predvsem posledica strahu komercialnih bank pred »dolžniškim kartelom« dežel v razvoju v Latinski Ameriki, ki so se začele o prezadolženosti med seboj pogostejše posvetovati kot kdajkoli prej. ZDA si seveda želijo, da bi pogajanja o odplačevanju starih in najmanj novih posojil še vedno tekla po starih kolesnicah, z vsakim dolžnikom posebej, saj tako lažje pritisakajo nanj z najrazličnejšimi zahtevami gospodarske ali celo politične narave.

Dezele v razvoju lahko torej pričakujejo, da bodo letos — tako kot v zadnjih dveh letih — morale za nova posojila odplačevati 7 do 10-odstotne obresti in pa glavnico. To pa v sedanjih razmerah nadaljnje rasti vrednosti dolarja pomeni, da bo odplačevanje dolgov zanje še težje breme in da bodo morale za isto količino dolarjev izvoziti še več blaga in storitev kot doslej. Znano je namreč, da se je že tako umetno napihnjen dolar, ki je zavrnil gospodarsko rast v svetu, prvič v desetih letih povzpel čez 2,81 zahodnonemške marke. Zakaj? Če naj verjamemo analitikom mednarodnih gospodarskih odnosov, dolar raste predvsem zaradi večjih obrestnih mer (te so predvsem posledica državnega primanjkljaja ZDA in oboroževalne tekme), vojnih žarišč v svetu in presežka svetovnega kapitala zunaj proizvodnje, ki beži v banke in se zaradi obrestnih mer »pretaplja« v dolarske depozite. Napočna pa je domneva, da dolar raste predvsem zaradi hitrejši rasti produktivnosti ameriškega gospodarstva. Stroški dela na enoto proizvoda v ZDA so se namreč po nekaterih podatkih v zadnjih štirih letih dvignili za 30 odstotkov, to je dvakrat več kot v ZR Nemčiji. Vrednost dolarja pa se je v istem obdobju povečala — v primerjavi z zahodnonemško marko — kar za 50 odstotkov.

Nesporno je torej, da so višje obrestne mere predvsem posledica politične odločitve neokonservativne Reaganove politike, ne pa delovanja tržnih mehanizmov in tržnih sil. In v luči te ugotovitve je položaj dežel v razvoju — tudi Jugoslavije — vse prej kot rožnat. Še zlasti, če bo Ronald Reagan ponovno izvoljen za ameriškega predsednika in če bo lahko še nadaljnja štiri leta krepil položaj ZDA v svetu, predvsem na račun revnega sveta.

Emil Lah

izšla je knjiga

DROGE
v svetu in pri nas

Naročila pošljite na naslov:
DELAVSKA ENOTNOST,
Celovška cesta 43
Ljubljana

Nada Beltram

Nepravilnostim na stanovanjskem področju ne znamo in ne znamo stopiti na prste

Birokratska samovolja kroji solidarnost

Kolikokrat smo že ugotovili: zakon je eno, praksa pa drugo. Tako je tudi na stanovanjskem področju, kjer v mnogih okoljih ugotavljajo nepravilnosti. Spomnimo se samo Beograda in Zagreba, kjer so nepravilnosti dosegle absurdne razsežnosti. Marsikaj gnilega je tudi v domačih logih, kar smo svoj čas lahko spoznali v Celju in Titovem Velenju, v zadnjem času pa tudi v Ljubljani. Ze smo mislili, da bo bežigrasjski primer ljubljanski otok osamelec nepravilnosti pri dodeljevanju in zamenjavi stanovanj, ko se je spet zataknilo na ljubljanski samoupravni stanovanjski skupnosti. Spet so bila izigrana določila zakona o stanovanjskem gospodarstvu, ki zadevajo dodeljevanje stanovanj iz solidarnostnega sklada. Za kaj pravzaprav gre, bi bilo (razen nekaterih ugotovitev) za zdaj še težko reči. To bomo lahko storili šele, ko bo opravila svoje delo služba SDK in ko bodo svoje povedali družbeni pravobranilci samoupravljanja. Na vsak način pa je spodbudno, da pri vsem skupaj ne gre zgolj za odkrivanje nepravilnosti, temveč predvsem za oblikovanje takšnih »pravil igre«, po katerih spričo družbene kontrole in drugih mehanizmov do njih v prihodnje ne bi več prihajalo.

Pred leti smo se odločili za solidarnostna stanovanja. Takšna torej, da z njimi družba lahko pomaga družinam in posameznikom, ki najtežje pridejo do te vse bolj dragocene in drage dobrine. Namen je prav jasno opredeljen v 37. členu Zakona o stanovanjskem gospodarstvu: »Sredstva za solidarnost se uporabljajo za gradnjo stanovanj v družbeni lastni in delovne ljudi, občane in družine z nižjimi dohodki, ki živijo v težkih materialnih razmerah... ki nimajo pogojev, da bi rešili svoje stanovanjsko vprašanje v organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih... ki s svojimi skupnimi dohodki ne morejo rešiti svojega stanovanjskega vprašanja: upokojenci, invalidi, borci NOV, kmetje borci NOV, starejši in za delo nesposobni občani...«

Solidarnostna sredstva lahko po zakonskem določilo pomagajo še pri delnem nadomeščanju stanarin, pri vračilu lastne udeležbe za stanovanje, zgrajeno iz solidarnosti in pri vračilu namenskih kreditnih sredstev, pridobljenih za potrebe solidarnosti.

Poglejmo še v komentar tega člena stanovanjskega zakona. Kar takoj poudari, da so sredstva za solidarnost namenska, še večkrat pa potem, kako so namenjena tistim, ki živijo v težkih materialnih razmerah in je potemtakem stanovanje brez družbene solidarnosti zanje le lep sen. Posebna pozornost pri tem velja upokojencem, invalidom, borce NOV, starejšim in za delo nesposobnim občanom.

Zakaj spremembe?

In kako je s to »posebno pozornostjo« v resnici? Po štirih natečajih za dodelitev solidarnostnih stanovanj (naslednji nas čaka na koncu letošnjega marca) so v Ljubljani razdelili 2.966 takšnih stanovanj. Delavci z nizkimi osebnimi dohodki so jih dobili 1.746, 426 mlade družine, 466 upokojenci, 263 borci NOV, 49 delavci, ki za nizke osebne dohodke delajo pri zasebnikih in 19 stanovanj so dodelili izjemnim primerom.

Tako občutljivo področje, kot je delitev solidarnostnih stanovanj in ki ga zakon omejuje le v enem členu, je podrobneje urejeno v pravilniku »o pogojih in merilih za zagotavljanje družbene pomoči iz sredstev solidarnosti pri pridobivanju stanovanjske pravice na družbenih stanovanjih v samoupravni stanovanjski skupnosti Ljubljana«. Skupščina ljubljanske stanovanjske skupnosti ga je sprejela v začetku lanskega leta. Zato smo se zamislili nad osnutkom sprememb tega pravilnika, ki jih je skupnost dala v razpravo že tik pred koncem istega leta. Nikjer jasnega komentarja, zakaj so spremembe potrebne, zaradi kakšnih razmer so nastale. Ne

preostane torej drugega kot skrbno branje predlaganih sprememb.

So predlogi le drugo ime za napake?

Precej naj bi bil dopoljen člen, ki govori o dodelitvi starejšega stanovanja, in področje, ki govori o zamenjavah stanovanj. Med drugim naj bi družbena pravna oseba takoj plačala stanovanjski skupnosti razliko v vrednosti, če z zamenjavo dobi večje stanovanje. Pri vsem tem bi morala stanovanjska skupnost zagotoviti neokrnjen sklad solidarnostnih stanovanj. Morebitne davčine ob zamenjavah naj bi plačeval občan. Pri zamenjavah bi morali potrebe javno objavljati v tisku, o vsem pa naj bi odločal odbor za solidarnost in letno obveščal zbor uporabnikov skupščine stanovanjske skupnosti Ljubljana.

Poskusili smo na kratko strniti vsebino predlaganih sprememb in tuhtali, čemu tako logične stvari niso veljale že od začetka. Iz njihove obrazložitve navedimo le, da so spremembe »nastale zaradi izkušenj stanovanjske skupnosti pri pridobivanju stanovanj, namenjenih solidarnostnim upravičencem«. Morda še to, da skupnost kot investitor pri družbeno usmerjeni zidavi stanovanj omogoča nemoteno gradnjo, ne more pa dovolj vplivati na strukturo stanovanj. Torej sodeluje tudi pri gradnji velikih stanovanj, ki pa jih potrebuje le v manjši meri.

Do tu je vse lepo in prav. Stanovanjska skupnost dobiva zaradi nemotene gradnje velika stanovanja, ker jih ne rabi, jih menja — ob tem pa v spremembah lahko večkrat preberemo, da vse to ne sme potekati na škodo solidarnostnega sklada?!

Pravobranilcev niso priključala natolcevanja

Ozadje teh sprememb, ki naj bi jih sprejeli tako na hitro in tako hitro po sprejemanju pravilnika, nas je najprej zanimalo kot delegate v stanovanjski skupnosti občine Šiška. Kaj brž pa še kot novinarje, saj so prva povpraševanja rodila odgovore, ali boljše namige, da marsikaj ni v redu in da hočejo vse skupaj pokriti z nekakšnimi spremembami... Menda imajo tudi nekateri zaposleni v delovni skupnosti ljubljanske stanovanjske skupnosti velika solidarnostna stanovanja in njen delavski svet je že zahteval od sekretarja, da to razišče in poroča.

Če takšnim namigom že ne gre verjeti, pa jih gotovo kaže preveriti. Tako smo povprašali na stanovanjski skupnosti Ljubljana in slišali, da gre le za natolcevanja in da na vsem

skupaj ni nič. Natolcevanja pač, ki ne povzročajo drugega kot škodo in zaradi njih so se že vmešali družbeni pravobranilci samoupravljanja.

No, pa pravobranilci niso prišli zgolj zaradi »natolce-

vanj«. Poklicala jih je kar stanovanjska skupnost sama. Njihova delavka je namreč menjala stanovanje za večje, solidarnostno, pa so podpis pogodbe zavrnil v šišenski skupnosti, kjer je prej delala in tudi dobila stanovanje. Potem je ljubljanska stanovanjska skupnost prosila za mnenje pravobranilstva in klobka se je začela odmotavati.

Tudi cenitev udari z dvema koncema

V odgovoru piše, da že prvo leta 1977 kupljeno stanovanje, ni bilo kupljeno zakonito. Šišenska delovna skupnost stanovanjske skupnosti je za ta nakup porabila amortizacijo, iz katere pa kadrovskih stanovanj seveda ni moč kupovati. Že takrat so torej odkrili strogo namenska sredstva. Ob združitvi vseh občinskih v delovno skupnost stanovanjske skupnosti mesta je le-ta pravni naslednik šišenske in denar mora vrniti v šišenski amortizacijski sklad.

Sicer pa bi že tako nezakonita menjava povzročila še vrednostno zmanjšanje solidarnostnega sklada in prizadela družbeni interes. Stanovanjska skupnost Šiška bi prekoračila svoje pravne sposobnosti, družbeno stanovanje pa bi bilo dodeljeno mimo osnov in meril samoupravnega splošnega akta.

Novo triinpoljsko stanovanje, solidarnostno, že sicer za 25 kvadratnih metrov presega normative. Poleg tega je prvo domala 7 let starejša, za 20 kvadratnih metrov manjša (k tej razliki prištevamo še atrij pri novem), razlika v ceni pa je po oceni zapreženega cenilca le dobrih 70 tisočakov — kar zapišimo 7 starih milijonov, zaradi nazornejše predstave! To

razliko naj bi kajpak plačala stanovanjska skupnost, njena delavka pa lastno udeležbo na osnovi te razlike.

Tako čudovito cenitev je cenilec skrpal še isti dan, ko mu je bila naročena. Morda bodo zdaj na skupnosti z njo manj zadovoljni, ko morajo po mnenju pravobranilca denar za stanovanje vrniti amortizacijskemu skladu občine Šiška?

»Lasten okus« in družbena solidarnost

Od kod pravzaprav tako majhna razlika v ceni? Cenilec

staro škatlo, ki jo pač potrebuje morda zaradi veliko otrok — nič ne pomaga, merila so merila, otroke pa naj razvažata s taksijem, če jih že mora. Potem vprašanje velikih stanovanj. Preden ga daš nekemu, ki mu ne pripada ne po normativih ne po nobenih drugih merilih, bi menda morali pretehtati, če ga ne bi prej kazalo dati veliki družini. Vzdrževanje! Seveda ne, ko pa sklad za subvencijo leži neizkoriščen in je pot do njega za preprostega človeka zaradi birokratskega prejema takorekoč nepremagljiva. In sum, da gre pri predlaganih spremembah pravilnika le za poskus hitrega pokrivanja neljubih zapletljivosti, ki zaradi nerodnosti dobivajo vse večje razsežnosti. Res je to prvič, da je sploh prišlo do javne obravnave tega področja, še vedno pa ni moč najti nobenega predloga za urejen postopek in organ za normalen družbeni nadzor občutljivega področja, na katerem se nepravilnosti očitno dogajajo.

Primer ali pojav

Logičen zadnji korak je bil obisk na ljubljanskem družbeno pravobranilstvu. Pogovarjali smo se z Aleksandro Gorup:

»Ob primeru, ki ga poznate, smo se vprašali, ali gre res za primer ali ne morda za pojav. Verjamemo trditvam, da je solidarnostni stanovanjski dinar edino še likviden in bi brez njega gradnja zastajala. Od tod torej tudi stanovanja, za katera je že naprej jasno, da bodo vse prej kot solidarnostna. In spet od tod takšne in podobne menjave...«

O tej menjavi, za katero sprašujete, le še to — bežigrasjskim upravnim organom smo predlagali, naj izvršijo delo zadržano. Stranka se je v novo stanovanje namreč vselila že lani. Sicer nam je predlagala, naj jo kar tožimo, a za nasilne vselitve poznamo druge načine.

Potem smo predlagali samoupravni delavski kontroli stanovanjske skupnosti Ljubljana, naj prevetri vse pogodbe in potem zahteva odgovornost, če so se nepravilnosti dogajale.

Ob vsem skupaj so od nas menda pričakovali nekakšna

knjil vrednostno in površinsko. Če bi se dogovorjenega držali, bi tudi že odpravili gradnjo čez normative sklada za denar sklada in seveda vse manipulacije. Kot bi investitorjev ne mogli prepričati, naj gradijo v skladu z družbenimi potrebami?

Če pa stanovanja nad normo sklada že imamo, bi morali imeti še vse pravne poti za ugotavljanje, ali jih solidarnostni upravičenci res nečajo ali ne zmorejo. Potem bi takšna stanovanja lahko prodajali na javnih dražbah in nato kupovali tista, ki jih potrebujemo. Tu so seveda še neizkoriščena subvencijska sredstva... Marsikaj torej, kar zbuja dvome. Nova stanovanja imajo pač uradne cene, stara pa ocenjujejo cenilci. Če bi novo čakalo le tri mesece, bi šlo lahko po tržni ceni na licitacijo. Ključ pa menjavajo isti hip, ko je solidarnostno stanovanje vseljivo. Zato imamo starejše datume pogodb za menjavo, kot pa so datumi pogodb, ki jih podpisujejo solidarnostni upravičenci. Ti torej pri takšnih menjavah podpisujejo šele naknadno, ko je menjava že opravljena.

No ja, za zdaj toliko. Služba družbenega knjigovodstva zdaj preverja poslovanje sklada za nekaj let nazaj. Po primerjavi liste upravičencev z odločbami, po preverjanju površin, naslovov in sploh vsega, bomo lahko govorili naprej.«

Naprej ali morda tudi za nazaj? Človek težko verjame, da pride tako pomembno področje pod javno povečevalo šele tedaj, ko se prvič zatakne. Toliko let, toliko stanovanj, toliko denarja — in toliko izkušenj, pa šele ob prvi odkriti nepravilnosti ugotavljamo, da vsega skupaj nismo znali (ali hoteli) urediti?! Zakon ponuja povsem jasno izhodišče, manjka le še pravi način smotrne delitve in družbenega nadzora. Je pot do tega res možna šele čez » afero«, kot se je to dogajalo pri funkcionarskih stanovanjih? Ko smo namreč o vsem tem vprašali še sloven-

Bodo ljubljanci posnemali Velenjčane?

Spomin (grenak seveda) na nepravilnosti pri dodeljevanju solidarnostnih stanovanj v občini Titovo Velenje je že živ. Afera in mučni dogodki, ki so ji sledili, so bili dovolj velik razlog, da so se v Titovem Velenju odločili poravnati vse »dolgovce« za nazaj in hkrati vpeljati takšen red, da do njih nikoli več ne bi prišlo.

Kot nam je zatrdil Stojan Kukavica, vodja DSS samoupravne interesne skupnosti materialne proizvodnje, so v solidarnostni sklad vrnilo oziroma plačali vsa stanovanja, ki so mu bila odtujena. Hkrati nam je Božidarka Koritnik, pravna na tem sasu, ki skrbi za solidarnostna stanovanja, povedala, da se nekdanja praksa ne more več ponoviti. »Vse v zvezi s solidarnostnimi stanovanji je zdaj izključno v pristojnosti odbora za solidarnost in vzajemnost pri skupščini stanovanjskega sisa. Temu pri delu pomagajo tri komisije (borčevska, upokojenska in komisija združenega dela), ki se za vsak primer posebej odpravijo na teren. Tako na mestu samem ugotovijo, v kakšnih stanovanjskih razmerah živi solidarnostni upravičenec. Odbor za solidarnostna stanovanja šele na podlagi teh podatkov točkuje in razvrsti upravičence na prednostni listi. Tako je praktično nemogoče, da bi tudi še poslej prišlo do nepravilnosti.« je poudarila.

Ko smo sogovornika pobarali, kako pri njih potekajo zamenjave solidarnostnih stanovanj, sta nam skoraj do pičice natanko citirala določila zakona o stanovanjskem gospodarstvu. Pri tem sta še zlasti poudarila, da zamenjave potekajo po sklepu odbora za solidarnostna stanovanja, na katerega se morata solidarnostna upravičenca najprej obrniti, če hočeta zamenjati stanovanja. Ta jim izda soglasje k menjalni pogodbi, ki jo morata overiti na sodišču. Kajpak je potrebno pri tem, skladno z zakonom, upoštevati tudi določilo o plačilu soudeležbe, ki ga zdaj dosledno spoštujemo.

Glede tako imenovanih funkcionarskih stanovanj, lahko rečemo, da jih v Titovem Velenju ne poznajo več. Družbenopolitični delavci so tudi v tem pogledu skladno z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu izenačeni z drugimi delavci v združenem delu. Tako so tudi v DSS, v katerih rešujejo stanovanjsko stisko svojih funkcionarjev, prisiljeni podpisati samoupravni sporazum o družbeno usmerjeni gradnji, ki predvideva soinvestiranje družbenih stanovanj.

Ob koncu našega pogovora si Stojan Kukavica ni mogel kaj, da ne bi spregovoril tudi o težavah, ki spremljajo težnje in prizadevanja za red na tem področju. Odkrito nam je dejal: »Stara navada je železna srnjca, zato jo je težko spreminjati. Nič nas torej ne preseneča, da bi tudi še zdaj nekateri hoteli delati po starem. Še sčasom prič pri tiskom posameznikov, ki pa se jim odločno upremo. Glavni argument pri tem je trditev, da se pač moramo držati zakona. Če hoče kdo kaj mimo njega, naj najprej na naši skupščini predlaga njegovo spremembo. To pa se doslej še ni zgodilo. Lahko torej rečem, da je naša stanovanjska afera zgolj še grenak spomin...«

dobnega. Vse to pa kajpak spada v rubriko »urejanje stanovanj po lastnem okusu oziroma tekoče vzdrževanje, ki ga je lastnik dolžan zagotoviti.«

Ob vsem tem smo si postavili vrsto vprašanj — tudi to, kako je lahko nekdo ob tolikšnih izdatkih za »lasten okus« še upravičen do solidarnostnega stanovanja. Vemo namreč, da do njega nima pravice že vsak lastnik osebnega avtomobila. Lahko dokazuje, da gre le za

merila. To je približno tako, kot če bi vi od mene zahtevali merila za delitev osebnih dohodkov pri vas, nimate pa ne pravilnika ne delavskega sveta ne komisije za nagrajevanje ne ničesar. Tudi v predlaganih spremembah ne opredeljujejo postopka in meril, da do oškodovan solidarnostnega sklada ne bi več prihajalo. Po doslej veljavnem bi lahko do menjav prišlo le med solidarnostnimi upravičenci, tako pa se je sklad

skega pravobranilca samoupravljanja, smo zvedeli, da teče organizirana akcija za solidarnostna stanovanja doslej le v Ljubljani. Za funkcionarska pa so jo (šele po zapletih v občini Bežigrad) že sprožili po vsej republikli in zdaj ocenjujejo poročila, ki so jih dobili iz občin.

Ciril Brajer
Ivo Kuljaj

Spomin na zimske olimpijske igre pred 60 leti

Nekoč začetniki, danes že v družbi najboljših

Te dni je minilo 60 let, odkar so jugoslovanski smučarji prvič nastopili na zimskih olimpijskih igrah. Štirje naši najboljši, dva Zagrebčana in dva Ljubljančana, so se podali dan pred začetkom (24. I. 1924) v Chamonix, da bi se pomerili z najboljšimi v svetovnem merilu. Vrnili so se s spoznanjem, da so v primeri s severnjaki, zlasti Norvežani, še popolni začetniki.

Kdo bi si takrat mislil, da bo nekoč prišel čas, ko bodo naši prodirali v sam svetovni vrh in da bomo v Jugoslaviji izdelovali kakovostne smuči za svetovne prvake! O razmerah pred 60 leti je nekoč marsikaj zanimivega povedal zdravnik dr. Vladimir Kajzelj (1905 — 1972), ki je bil, takrat še kot študent medicine, najmlajši član državne reprezentance.

Iz starih zapiskov povzema, da so odpotovali Vladimir Kajzelj in Zdenko Švigelj (oba Ljubljana) ter Mirko Pandakovič in Dušan Zinaja (oba Zagreb) v Chamonix povsem nepripravljeni. Na aklimatizacijo na višinski svet sploh niso pomislili. Tudi niso imeli potrebne tekmovalne opreme; Kajzelj na primer je teklen na starih turnih smučeh iz avstrijske vojaške dediščine. Imel je stremena Bilgeri, v rokah pa navadne leskovke. Tehnike teka na smučeh še niso poznali in tudi ne metod kondicijskega treniranja. Od smučarskih maž so poznali samo vosek in klistar.

»Obkleli smo, kar smo pač imeli, tudi se ne spominjam, da

bi imeli državne grbe ali kaj takega.« je pripovedoval Kajzelj. Težave so imeli s potnimi stroški, kajti Jugoslovanski olimpijski odbor je dal sredstva samo za enega tekmovalca, za ostale tri je bila potrebna nabiralna akcija.

Naši smučarji so nastopili samo v tekih na 18 in 50 km. Za nastop na olimpijski smučarski skakalnici, ki je dopuščala skoke do 60 m, v tistih časih še nismo imeli dovolj sposobnih kandidatov. Jugoslovanski rekord v skokih je znašal leta 1924 samo 15,5 metra, dosegel ga je državni prvak Jože Pogacar v Bohinju. V smučarskem teku na 50 km sta Pandakovič in Švigelj odstopila. Zinaja pa je potoval v hudem mrazu kar do noči ter prispel na cilj po devetih urah, ko so sodniki že končali delo. »Bil pa je še vedno ambiciozen,« se spominja Kajzelj. »Vsaj toliko počakajte, da bom zapeljal skozi cilj!« je klical odhajajočim sodnikom.

V teku na 18 km je bil Švigelj 32., Kajzelj 34., Zinaja 36., Pandakovič je odstopil. »Pobrali smo mesta med zadnjimi. Nisem si mogel predstavljati, da je smučarski šport med Nordijci tako razvit. Spominjam se pa, da so bili Angleži za nami. No, zaključnega banketa pa smo se le udeležili, celo v smokingih, jaz v izposojenem,« je pripovedoval Kajzelj.

Junak prvih zimskih olimpijskih iger v Chamonixu je bil 29-letni Norvežan Thorleif Haug, ki si je prabil tri zlate kolajne: v teku na 18 km, na 50

km in v nordijski kombinaciji. Tudi v skokih so bili Norvežani brez konkurence, osvojili so kar prva tri mesta. Zmagal je Jacob Tullin Thams, v konkurenci s 50 m, izven konkurence pa je postavil rekord skakalnice 58,5 metra. V alpskih disciplinah v Chamonixu še niso tekmovali.

Za Jugoslovane je bila udeležba na prvih zimskih olimpijskih igrah dobra šola. Uvideli so, da se morajo učiti. Za svoje učitelje so izbrali predvsem norveške trenerje, ki so obča-

sno prihajali k nam in vodili tečaje za tekmovalce. Danes na področjih izdelave tekmovalnih smuč, gradnje skakalnic in metod treniranja nismo več učenci, danes tudi mi lahko strokovno pomagamo drugim, tudi najbolj razvitim. Z velikim zanimanjem pričakujemo olimpijska tekmovanja v Sarajevu, zlasti v alpskih disciplinah in skokih. Morebitna dobra uvrstitev naših ne bo naključje, temveč težko pričakovana in zaslužena nagrada za dolgoletno strokovno delo.

Drago Ulaga

Maribor

Svila in Obrtnik

S 26. kolom se je končalo najbolj množično občinsko sindikalno prvenstvo Maribora v namiznem tenisu. Sodelovalo je 12 ženskih in 54 moških ekip iz mariborskih delovnih organizacij. V I. ligi (moški) so bili prvi igralci Svila in Obrtnik. V II. ligi je zmagala ekipa Zavarovalnice Triglav pred Rušami I, Primatom, Rušami II., Nigradom, Avtoobnovo itd.

V III. ligi je bila najboljša ekipa ŽTO Maribor pred Jeklotehno, Elektrokovino I, PTT, Metalno II, Avtortgovino Tam itd.

V IV. ligi pa je bila prva ekipa Swaty pred Ekonomskim c., Zavarovalnico Triglav II., Gradisom KO, Stavbarjem, Domom Smreka itd.

Pri ženskah je zmagala ekipa Obrtnika, ki na tekmovanju ni izgubila nobenega srečanja. V njej sta igrali Marta Šober in Boža Pristovnik.

D. Zagorac

Akcija ljubljanske televizije

Pet minut za rekreacijo

Odločitev za stalno vadbo, posebej če prej niste nič storili zase, je bila težka. Vendar ste gotovo že spoznali užitek rahle utrujenosti. Gre za sproščujoč občutek, ki se bo s stalno vadbo še utrdil. Zato vsem težavam in hudemu življenjskemu ritmu navkljub ne prenehajte s trikratredenskim »treninogom«. Težave z načrtovanjem vadbe se bodo namreč kasneje (čež dva ali tri mesece) obrestovale. Zato si skrbno izrežite ali pa izpišite program vadbe in se poskušajte čim bolj približati normam, ki vam jih predlagamo.

DRUGI TEDEN

Torek: 10 min. lagodne hoje, 10 — 15 min. gimnastike, 600 m teka (4 — 6 x), 600 m hoje (4 — 6 x).

Četrtek: 30 min. pospešene hoje s pomočjo smučarskih palic, 600 m teka (3 — 4 x brez palic), 600 m hoje (3 — 4 x brez palic), 600 m teka (3 x s palicami), 600 m hoje (2 x s palicami).

Sobota ali nedelja: 4 ure dolg izlet z uporabo palic.

Recept: čimveč gibanja

Gorski svet v Kavkazu je tradicionalno območje dolgega in zdravega življenja. Zdaj živi tam več sto tisoč ljudi, ki so starejši od 90 let, niso pa posebno redki tudi veliko starejši. Rekorder je baje Širali Mislumov, ki je umrl v starosti 167 let.

Vsekakor so ob tem zanimive ugotovitve sovjetskih gerontologov, ki trdijo, da lahko dosežejo visoko starost le ljudje, ki se redno in veliko gibljejo, ki malo sedijo in veliko hodijo. Osnovni pogoj za dolgo življenje je po njihovem mnenju vsakodnevno intenzivno gibanje, vsakodnevno delo.

Omenjeni gerontologi so se ukvarjali z načinom življenja kar 40 tisoč letnikov. Temeljna ugotovitev zahtevne preiskave je bila, da so pogoji za visoko starost dobro razviti notranji organi, kar seveda lahko dosežemo le z zadostnim gibanjem, delom, telovadbo. Ob vsem tem prihaja torej še toliko bolj do veljave stara resnica, na katero v vsakdanjem življenju kaj radi pozablamo: delo in gibanje ohranjata čvrstost našega telesa, sedenje in počivanje pa slabita.

Zanimiva je tudi ugotovitev ruskih gerontologov, da so ljudje, ki se veliko in redno gibljejo, v pozni starosti ne le zdravi in pri močeh, temveč tudi duševno čili. Plodnost moških devetdesetletnikov ni na Kavkazu nikakršna redkost!

Vsi, ki proučujejo življenje stoletnikov, poudarjajo, da je potrebna za dolgo in zdravo življenje med drugim tudi pravilna prehrana. Jedilnik zdravih in čilih starih ljudi vsebuje precej zelenjave, mleka in sira, pa bolj malo mesa.

Ul.

Novo mesto

Memorial Ivana Kočevarja

Na kegljišču Loka v Novem mestu je kegljaška sekcija sindikalnega športnega društva Pionir pripravila že peti vsakoletni memorialni turnir Ivana Kočevarja v borbenih igrah. Tekmovanje je bilo vzorno pripravljeno, nastopilo pa je petnajst ekip. Zmagala je ekipa Pionirja. Rezultati: 1. Pionir Novo mesto 872, 2. Partizan Brežice 839, 3. Novoteks Novo mesto 827, 4. Veterani 811, 5.

Gradis Ljubljana 810, 6. Celuloza Krško 807, 7. Železničar Novo mesto 778, 8. Beton Zavesje Zagorje 774, 9. IMV Novo mesto 776, 10. Obnova Celje 714, 11. »Grosuplje« Grosuplje 704, 12. Borac Novo mesto 691, 13. Slovenija ceste-Tehnika Ljubljana 671, 14. Ingrad Celje 584, 15. Vseh 9 Novo mesto 537 podrtih kegljev.

Goran Rovan

IZ ZALOŽBE DELAVSKA ENOTNOST

IZ ZALOŽBE DELAVSKA ENOTNOST

V zbirki FOTOMONOGRAFIJE so izšle knjige

V zbirki AKTUALNA TEMA sta izšli brošuri št. 24

Kako v praksi uresničiti dolgoročni program ekonomske stabilizacije

V njej sta objavljena: Uvodni govor predsednika repub-

liškega sveta ZS Marjana Orožna in razprava člana predsedstva SFRJ Sergeja Kraigherja na posvetu predsednikov občinskih, medobčinskih in mestnih svetov ZSS, predsednikov in sekretarjev republiških odborov sindikatov dejavnosti, članov republiškega sveta ZSS ter članov sveta ZSJ iz Slovenije.

Cena brošure je 150 din

št. 25

Načrt uresničevanja dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije ki ga je sprejel Zvezni izvršni svet

Cena brošure je 100 din

V zbirki KNJIŽNICA SINDIKATI so izšle knjige

št. 63

Statistika za samoupravljalce

Jezik statistike, govorjenje števil je razumljivo strokovnjakom, ni pa dostopen delavcem, ki statističnih metod niso posebej proučevali. Avtor Borislav Blagoev (v prevodu in priredbi Rudija Seliga) seznanja v tej knjigi delavce s temeljnimi kategorijami statistike, predvsem s kategorijami, s katerimi se kot samoupravljalci srečujejo vsakodnevno.

Cena knjige je 400 din

št. 66

Zapletena pot do novega gospodarskega reda

Avtorji knjižice so člani zunanje politične redakcije DELA, splošni uvod pa je prispeval dr. Janez Stanovnik. Avtorji skušajo v knjižici osvetliti nekatere probleme, ki so se pojavili v svetovnem gospodarstvu po letu 1979. V takšnem pregledu so zajeli tudi 6. ministrsko zasedanje UNCTAD, ki je bilo junija letos v Beogradu. Knjižici so za lažje razumevanje dodane definicije nekaterih ekonomskih pojmov in razlaga kratic, ki se vsak dan pojavljajo v časopisih.

Cena knjige je 480 din
Naročila pošljite na naslov: Delavska enotnost, Celovška cesta 43 Ljubljana ali Knjižarna Delavske enotnosti, Tavčarjeva ulica 5, Ljubljana.

št. 65

Odnosi med Jugoslavijo in Vatikanom po letu 1960

Avtorica Jožica Grgič nas v knjigi seznanja z zgodovino odnosov med Jugoslavijo in Vatikanom, o dogajanjih med leti 1918—1941, o razmerju Vatikana do okupirane Jugoslavije ter narodnoosvobodilnega gibanja, o odnosih po letu 1945 in do šestdesetih let. Predvsem pa zelo natančno analizira te odnose po letu 1960 do danes.

Cena knjige je 450 din

Po smeri »Delavska enotnost« na vrh Mermoze v Patagoniji (Argentina)

Pod Frančkom padajo »device«

Plezati tam, kjer se skale doslej še ni dotaknila človekova roka, takšno je življenjsko geslo 28-letnega alpinista Frančka Kneza iz Rimskih Toplic, ob razpitem Reinholdu Messnerju in morda še peščici vrhunskih plezalcov ta čas prav gotovo največjega izzivalca najhujših gora na svetu. »Ko prideš na vrh neosvojene stene, te spreleti enak občutek kot tedaj, ko si prvič spal z žensko; nedolžno seveda!« rad nejevernim Tomažem bolj po ljudsko tolmači svojo filozofijo...

Konec lanskega leta je Franček Knez skupaj z Domžalčani jemal »nedolžnost« še dvema deviškima gorama v argentinski Patagoniji. Najprej je pod njegovo trmo padel mogočni, 3.200 metrov visoki Fitz Roy, zatem pa še Mermoza tik ob njem, ki jo je s svojimi prijatelji obvladal po smeri, imenovani Delavska enotnost. »Bralcem morava pojasniti, zakaj smo to smer krstili po vašem časopisu,« s prirojenim občutkom dolžnosti po zahvali opozarja naš sogovornik. »Vaš delovni kolektiv je bil edini, ki me je finančno podprl.« Na njegovo željo naj zapišemo, da smo mu – sami ljubitelji planin – rade volje podarili pet milijonov starih dinarjev za uresničitev njegovih »življenjskih« ciljev. Franček je v svoji delovni organizaciji (Emo, Celje) s pomočjo našega himalajca Toneta Škarje namreč dobil enoletni brezplačni dopust za svoje avanture, ki jih je financiral iz prihrankov, v »prostem času« pa pleskal fasade po Mariboru, da je zbral denar za pot v argentinske gore. »Ja, sanacija fasade v mariborski soseski S-23 mi je navrgla v mošnjček 50 starih milijonov. Vedel sem, da moram toliko zaslužiti, sicer s Fitz Royem ne bo nič. Zato sem vztrajal, čeprav je živo srebro v termometrih padlo tudi na minus 16 stopinj Celzija in mi je veter čestokrat pihal dobesečno skozi premrle kosti,« se spominja svoje »nabiralne akcije«, takoj za tem pa pošteno doda: »No, zaradi inflacije sem se nekoliko uštel. Prav zaradi tega pa mi je vaših pet milijonov še toliko bolj prav prišlo. Zato se vam za zdaj še enkrat iskreno zahvaljujem; ko mi bodo razvili diapozitive, vam bom lahko pa tudi s sliko opisal vse naše peripetije...«

Dotlej bomo torej ostali pri ustnem izročilu, ki se približno takole glasi:

»Na zgornji gozdni meji patagonskega gorovja smo najprej postavili bazno taborišče, od koder smo si potem prek peščenih grebenov in zaledenelih jezer utirali »pot« navzgor k vrhovom. Kakšnih šest ali osem ur hoda od baze – čas je bil odvisen pač od vremena, ki se je hitro spreminjalo – smo našli za iglu primerno ledeniško razpoko, v kateri smo lahko bivakirali. Vendar nikoli ne dolgo. Snežne razmere so se namreč nenehno spreminjale, tako da smo se lahko »sprehajali« le gor ali dol. Ne morete si misliti, koliko energije – pa tudi volje! – nam je jemalo takšno početje! Dober mesec dni smo morali ostati pod 1.200 metrov visoko steno Fitz Roya, preden smo se je lahko lotili po tako imenovani Hudičevi zajedi. A kdor čaka, dočaka! Slednjič je napočil tudi ta srečni trenutek, ki je trajal kar osem dni...«

Sprva smo napredovali dokaj normalno, potem pa je naš podvig začel dobivati bolj dramatične razsežnosti. Kmalu se je namreč izkazalo, da so vrvi, ki nam jih je posodila Planinska zveza Slovenije, preslabotne za tako težavno smer. Začele so se trgati, mi pa padati navzdol v globine. Silvo in jaz se imava le sreči zahvaliti, da svojega vzpona nisva končala spodaj pod steno. A kaj bi o tem. Konec dober, vse dobro. Mar ne...?«

Za tiste, ki so v alpinizmu dobro podkovani, naj povemo, da je Franček Knez ocenil preplezano smer s VI./A 2. In kaj pomenijo te šifre za nas, neuke? »To pomeni, da gre za skrajno težavno smer, v kateri je v nekaterih primerih težko uporabljati kline,« skromno pojasni Franček. O, groza!

»Po opravljenem vzponu na Fitz Roy smo preplezali tudi novo smer v

steni Mermoza, ki se odslej torej imenuje Delavska enotnost,« nadaljuje Franček Knez. In kakšna je, smo radovedni? »Sprva lepa, saj teče po prijetnem snežnem kuloarju,« nas navduši Franček, z naslednjim stavkom pa že kar razočara. »Potem pa se začnejo težave. Tik pred vrhom se namreč pojavi snežna streha, ki jo je navdse težko premagati. Ocenjujem jo s 5. težavnostno stopnjo. No, mi smo jo zmoogli v megli in sneženju, zato smo bili svoje druge zmage v Patagoniji še toliko bolj veseli...«

Frančku Knezu se bo v teh dneh iztekel enoletni brezplačni dopust. Gozderje, kline, vrvi in cepine bo zdaj – vsaj za osem ur dnevno – zamenjal z orodjem in drugo opremo, ki jo uporablja pri delu v Emu, misli pa mu bodo nedvomno še vedno uhajale v stene. Pa ne le zaradi rekordnih 309 vzponov, kolikor jih je opravil lani. Kajti: »Želim si avantur! Občutki pri plezanju so vse drugačni, kot jih doživljamo v vsakdanjem življenju. Bolj prefinjeni so. S tem pa nisem rekel, da so to vedno občutki sreče ali zmage. Zakaj? Zato, ker je to pač plezanje. Plezanje pa je moje življenje...« Koliko sten bo tedaj še »padlo« pod njim?

Damjan Križnik

O dvodnevem sindikalnem posvetu v Cankarjevem domu

Koristne informacije iz prve roke

Na dvodnevem seminarju občinskih predsednikov sindikata, ki je bil konec prejšnjega tedna v Ljubljani smo med odmorom povprašali nekatere udeležence o koristnosti takih posvetov in o tem, koliko novega so »odnesli« za boljše delo v prihodnjih mesecih. Bili so enotnega mnenja, da so bile informacije predsednika izvršnega sveta Janeza Zemljariča navdse koristne, takorekoč iz prve roke, s katerimi je na terenu veliko lažje delati. O drugem delu pa so menili, da je bilo mariborsko posvetovanje, vsaj do takrat, ko smo se z njimi pogovarjali, bolj konkretno, saj so tam delali v skupinah in je bila izmenjava izkušenj bolj sproščena.

Sicer pa so še dejali:

DRAGO ŠTERBAN, predsednik občinskega sindikalnega sveta Krško:

»Včeraj smo slišali Zemljaričevo oceno gospodarjenja Slovenije v minulemu letu. O uspehih in neuspehih je govoril. Glede na letošnjo resolucijo pa imam občutek, da je relativno optimističen. Kar bolj »oboroženega« se počutim za nadaljnje delo. Za današnjo razpravo pa mislim, da je bila tista v Mariboru bolj kritična. Če pa združim oba posveta, nam morajo biti jasne naloge, ki so zdaj pred sindikati.«

VINKO ERŠTE, predsednik občinskega sindikalnega sveta Ljubljana Center:

»Informacija, ki smo jo dobili o gospodarskem položaju, je nujno potrebna za akcijo o zaključnih računih, še posebej pri delu z osnovnimi organizacijami. Mi v Centru smo posvetovanje z osnovnimi organizacijami že sklicali in nekoliko prehitavamo današnje teme. Tudi nekaj novih izkušenj imamo že pri tem, ki bi lahko koristile tudi drugim.«

JANEZ POTRČ, predsednik občinskega sindikalnega sveta Maribor Ruše:

»O gospodarskih težavah, ki smo jih tu slišali, smo govorili in poslušali že v preteklih letih. Tako na Brdu, pa v Mariboru in še kje drugje. Razlika je le, da so razsežnosti in ostrina položaja vsako leto večje. Lani smo govorili o vzrokih, letos se ubadamo že s posledicami. Lanske izgube smo marsikje pokrivali s solidarnostjo, letos tako že skoraj ne gre več. Zato je tudi naše sindikalno delo vse bolj odgovorno in težko.«

STANE FURLAN, predsednik občinskega sindikalnega sveta Sežana:

»Z izčrpnimi in stvarnimi gospodarskimi in političnimi informacijami lahko v občini veliko več storimo. Tudi delavci so vedno bolj zagnani za gospodarsko bitko, če jim zaupamo dejanski položaj. Mislim, da bi moralo biti takih posvetovanj več, ker sem prepričan, da tudi s pomočjo informacij in izmenjavo izkušenj, ki jih tu dobimo, vnašamo vsako leto več pristnih sindikalnih prijemov, kar se na terenu tudi občuti. To velja tudi za akcijo o zaključnih računih.«

JANKO GOLEŠ, predsednik občinskega sindikalnega sveta Novo mesto:

»Mislim, da so takšna posvetovanja koristna za vse udeležence. Čeprav morda kdo že »vse ve«, bo prav na teh posvetovanjih lahko našel potrditev, da dela prav in bo bogatejši za izkušnje drugih. Naše izkušnje v IMV dokazujejo, da se mora sindikat z vso zagnanostjo vključiti že v priprave na reševanje različnih gospodarskih in političnih vprašanj na svojem območju. To pa je mogoče le, če si dobro informiran. Je pa tudi res, in to na takih posvetovanjih kar naprej ugotavljamo, da bi se dalo marsikatero izkušnjo drugih presaditi v domače okolje.«

Pripravil: Andrej Agnič

LIPE SVEDER: VSAJ NEKAJ!

